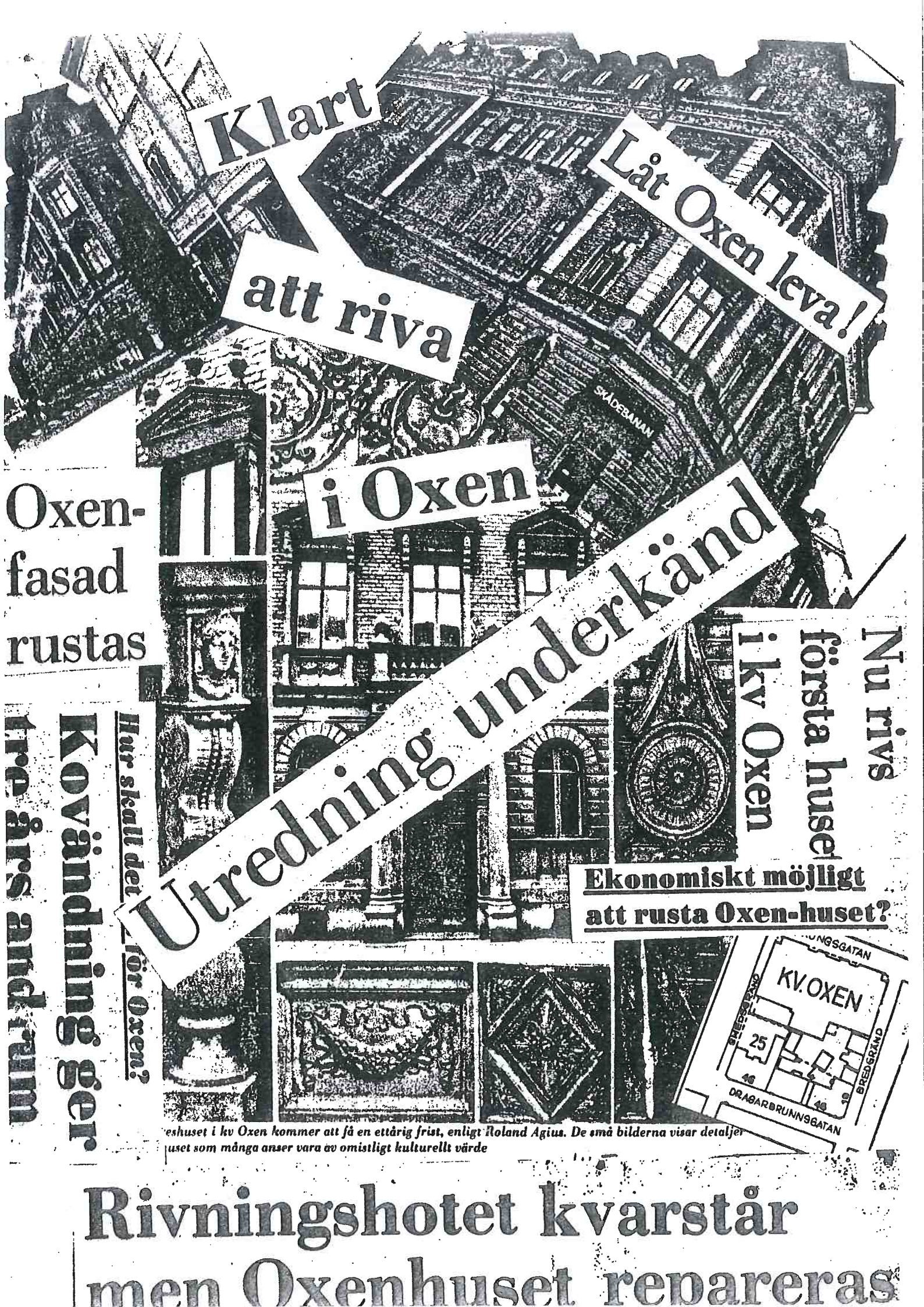

Klart

att riva

Låt Oxen leva!

i Oxen

Utredning underkänd

**Oxen-
fasad
rustas**

tre års andrum

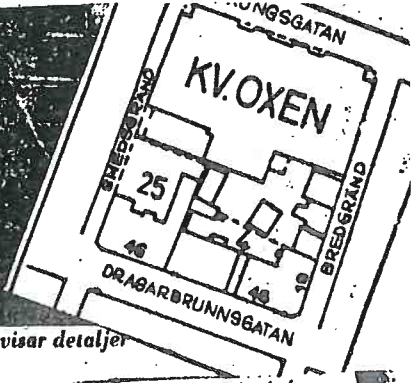
Kövändning ger

Hur skall det för Oxen?

**Nu rivs
första huset
i kv Oxen**

**Ekonomiskt möjligt
att rusta Oxen-huset?**

Oxenhuset i kv Oxen kommer att få en ettårig frist, enligt Roland Agius. De små bilderna visar detaljer i huset som många anser vara av omissligt kulturellt värde

**Rivningshotet kvarstår
men Oxenhuset repareras**

OXENHuset MED Kvarteret OXEN
En historisk-antikvarisk studie

Bebyggelsehistoria med
byggnadsvård
Institutionen för konsthistoria
Stockholms universitet
Ht-Vt 1979-1980

Jean-Paul DARPHIN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING :

INLEDNING

HISTORIK

- Uppsalas stadsplaner, en översikt
- 1960 och 70-tals stadsplanering, en utopi ?

KVARTERET OXEN, EN HISTORISK ÖVERSIKT

- Gaturegleringen
- Bebyggelsen
- Befintliga förhållanden
- Bebyggelse inventering ur "Stadsbilden framtid"
- Inventering- Cityplanering 1974-75

ARKITEKTEN

- Carl August EKHOLM (1845-1932)
- Biografiska uppgifter om C A Ekholm (B. Philipson)
- Kort översikt över Ekholms verksamhet (B. Philipson)
- Ett inflytande utifrån? (B. Philipson)
- Allmänna byggnader i Uppsala. Förteckning
- Kyrkor. Förteckning

OXEN HUSET

- Den arkitektoniska utformningen
- Förändringar vid uppförandet
- Ombyggnader och förändringar

UTVÄRDERING OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

- Allmänt
- Bevaringsåtgärder
- Tekniska åtgärder
- Planeringsåtgärder

KÄLLOR OCH LITTERATUR

BILAGOR

- Förteckning av handlingarna rörande byggnaden i BNs arkiv
- Ritningar
- Kartor

INLEDNING

Denna uppsats ingår som huvuduppgift inom kursen bebyggelse historia med byggnadsvård, vid Stockholms universitet.

Uppgiftens syfte har varit att behandla ett aktuellt byggnadsvårdsfall ur historisk och antikvarisk synpunkt.

Uppsatsen är också ett försök att belysa en del av Uppsalas stadshistoria.

Urvalet av objektet styrdes framförallt av sin aktualitet och representativitet.

Det länge omtalade huset har skapat stora rubriker i den lokala pressen, angående förfallet, rivningen och bevarandet.

Pågående stadsplaner har återaktualiserat huset på sistone.

Ägoförhållandena, politiska motsättningar, en mycket omtalad stadsplanepolitik, speciella tekniska problem, har gjort att jag har bedömt huset som särskilt representativt.

Det får tjäna som exempel för de andra 1800-tals hus, som redan har offrats åt en mycket diskutabel stadsplanering.

Denna uppsats skulle ursprungligen kompletteras med ett avsnitt till, som skulle behandla andra viktiga aspekter såsom inblandade parter synpunkter och intressen, myndigheternas respektive ägarens målsättningar och agerande m.m. Särskilda omständigheter har gjort att den delen för närvarande ej medföljer. Det är ändå min förhoppning att den kommer till stånd, för att kunna ge en belysning av hela byggnadsvårdsproblematiken.

Till uppsatsen hör ett antal diabilbilder samt en karta där jag har försökt kartlägga C.A. Ekholms byggnadsverksamheten.

Uppsala den 18 maj 1980.

UPPSALA STADSPLANER, EN ÖVERSIKT

Den äldsta bebyggelsen i Uppsala tillkom på 1100-talet, vid en för kommunikationslederna naturlig skärningspunkt, lämplig som marknadsplats. Där uppstod en årlig marknad på Fyrisåns is, den s.k. Distingsmarknaden.

När domkyrkan förlades till staden och ärkebiskopssätet flyttades från Gamla Uppsala, innebar detta ett befestande av staden även som kyrklig centralort. På detta sätt kom staden att uppdelas i en kyrkostad på den västra sidan om Fyrisån och köpstad på den östra, en uppdelning som är märkbar än idag. Som en naturlig följd av detta kom både slottet och universitet att förläggas till den västra sidan.

Stadens gator och gränder växte ut som ett revbensmönster från Fyrisån. De var smala och trånga, vilket gjorde att eldsvådor snabbt kunde sprida sig mellan husen. Som en följd därav upprättades 1643 en regleringskarta. Där finns både de gamla gatusystemet (på västra sidan) och det nya med raka gator och rektangulära kvarter som till största delen överensstämmer med det gatusystem vi har idag. Med dess två häfter och med ån som naturlig indelningsgräns, har Uppsala stad sitt största planemässiga särmärke.

Ännu långt in på 1800-talet, bibehöll Uppsalas stadsplan den form som tillkom vid den stora stadsplaneregleringen 1643: En modern omdaning med regelbundna kvadratiske eller rektangulära kvarter (renässansens stadsplan) och med två vinkel rätt skärande axelgator. I axelgatornas skärningspunkt, förlades stadscentrum med Stora Torget som blev det första torg av renässanstyp i Sverige.

Denna konsekventa linjalreglering av Uppsala vid mitten av 1600-talet, blev den mest radikala stadsplan som genomförts i stormaktstiden Sverige. Vid 1660-talets slut var den nya stadsplanen genomförd. Ytan som planen omfattade (1200m 800m) kom att räcka för stadens behov ända fram till 1800-talets början.

Efter 1702 års stadsbrand som förstörde tre fjärdedelar av staden, bibehölls planen utan större förändringar. Endast

kvarterens bebyggelse förnyades. 1766 brann det igen och stadens centrala delar förstördes på nytt. Detta ledde dock inte heller till någon ny gatureglering.

1807 kom den första byggnadsordningen för Uppsala. Den gav impulser till åtskilliga moderna anordningar som t.ex: allmänna promenader och planteringar, träd och barriärer vid åstränderna. Vidare infördes åtgärder som yttertrappornas indragande, ljus färg på husen, torvtakens avhysande, pumpar med mer.

1810, efter Fjärdingens brand 1809, kom den första stadsplanen sedan 1643. Detta skulle innebära en del gatu- och tomtregleringar samt att åstränderna skulle rensas från bebyggelse.

1850, tillkom Norrens stadsplan. Vid den tiden hade befolkningen ökat kraftigt och för första gången blev det aktuellt att vidga staden. Därför planlades området kring nuvarande Vaksalagatan, öster om Kungsgatan.

1859, faställdes en plan för stadsutvidgningen, omfattande en organiserad kvartersbebyggelse på de områden som låg öster om stadskärnan. Det nyplanerade området kom att innefatta både järnvägsstationen med bansträckan genom staden, samt Vaksalatorg. Samtidigt skedde en reglering av kvarteren i Kungsängsroten.

Sedan 1874 års byggnadsstadga trätt i kraft, utarbetades en ny plan för staden. Uppsalas första moderna stadsplan utarbetades av stadsingenjören Ludvig Wåhlberg. I denna ingick alla de tidigare bebyggda områdena och dessutom utökades det planlagda området betydligt. (1880 års stadsplan)

1885, hade folkmängden i Uppsala nått 20 268 invånare.

Mellan 1880 och 1920, fastställdes fyra nya stadsplaner för de yttre områdena. Störst blev utvidgningen öster om järnvägen.

1921, utarbetades av Albert Lilienberg (då stadsingenjör i Göteborg) en större plan över hela staden, en slags generalplan. Den skulle utgöra grunden för stadsplaneringen under de två följande decennierna. Under den perioden ersattes 1880 års stadsplan av modernare planer, varav en del

fortfarande är gällande, bl.a. i City-området.

1958, framlades den nuvarande generalplanen som skisserar stadens utbyggnad och "förnyelse".

1960 och 70-talens stadsplanering, en utopi?

För Uppsala blev 1960-talet ett våldsamt tillväxtskede, möjligen också något av en katastrof. 1958 års generalplan räknade med en mycket jämnare utveckling. Ingen svensk stad har i så hög grad som Uppsala präglats av den oerhörda expansion under 60-talet inom utbildnings och vårdsektorerna.

Den nämnda generalplan räknade i varje fall med behovet av en omfattande citysanering. Nu borde det vara Uppsalas tur, en stad vars centrum till stora delar upptogs av "låg och ålderdomlig trähusbebyggelse". Så skedde också och målet har i stort sett uppnåtts inom de 18 kvarter som speciellt utpekades som det framtida cityområdet. Konsekvenserna av detta låter sig redan överblickas. I hela innerstaden revs mellan 1964 och 1970 mer än 350 hus.

Citys 18 kvarter bildar en rektangel på ca 600 300 meter. Att försörja den gågata som genomkorsar området i längdriktningen skapade en hel del svårigheter. Resultatet har blivit en innehållsrik kollektion av avstängda tvärgator, fulla med cyklar och felparkerade bilar, garagenedfarter och parkeringstorg i de mest egendomliga kombinationer. En av försörjningsgatorna, Dragarbrunnsgatan, skulle enligt generalplanen formas i "en livligare rytm". Det målet torde ha uppnåtts. Sällan har man, på en så liten yta, sett en sådan villervalla av hushöjder och gatubredder.

Denna koncentration av 80.000 m² detaljhandelsyta och 2000 parkeringsplatser har i utomordentligt hög grad kommit att prägla trafiksituationen i staden. Dessutom blev Stora Torget bussterminal för praktiskt taget all kollektivtrafik inom staden. Detta har även i hög grad påverkat Dragarbrunnsgatan.

Ur kulturhistorisk och social synpunkt har 60 och 70-talens stadsplanepolitik för city-området fått katastrofala konsekvenser. Målet har varit en totalsanering med Svartbäcksgatan-Kungsängsgatan som axel. Inget försök har gjorts för en anpassning till och bevarande av den äldre bebyggelsen i stadskärnan.

Kontor och affärsvåningar ersätter den gamla hyresbebyggelsen, handels och hantverksgårdarna. Detta gav till följd en utflyttning av de boende till ytterområden. Siffrorna för kvarteret Lejonet före och efter saneringen visar de allmänna konsekvenserna.

<u>Våningsytor m²</u>	<u>1950</u>	<u>1968</u>	1)
Detaljhandel	5100	12.200	
Kontor	700	2200	
Bostäder	1000	100	
Lager-verkstäder	1200	0	
Garage	0	1500	
Antal boende	35	3	

Måste även kvarteret Oxen och de områden som ännu står under byggnadsförbud drabbas av samma raseri eller kan man föra en kulturell och social stadsplanepolitik ?

1) Ur Arkitektur Nr 5/ 1971

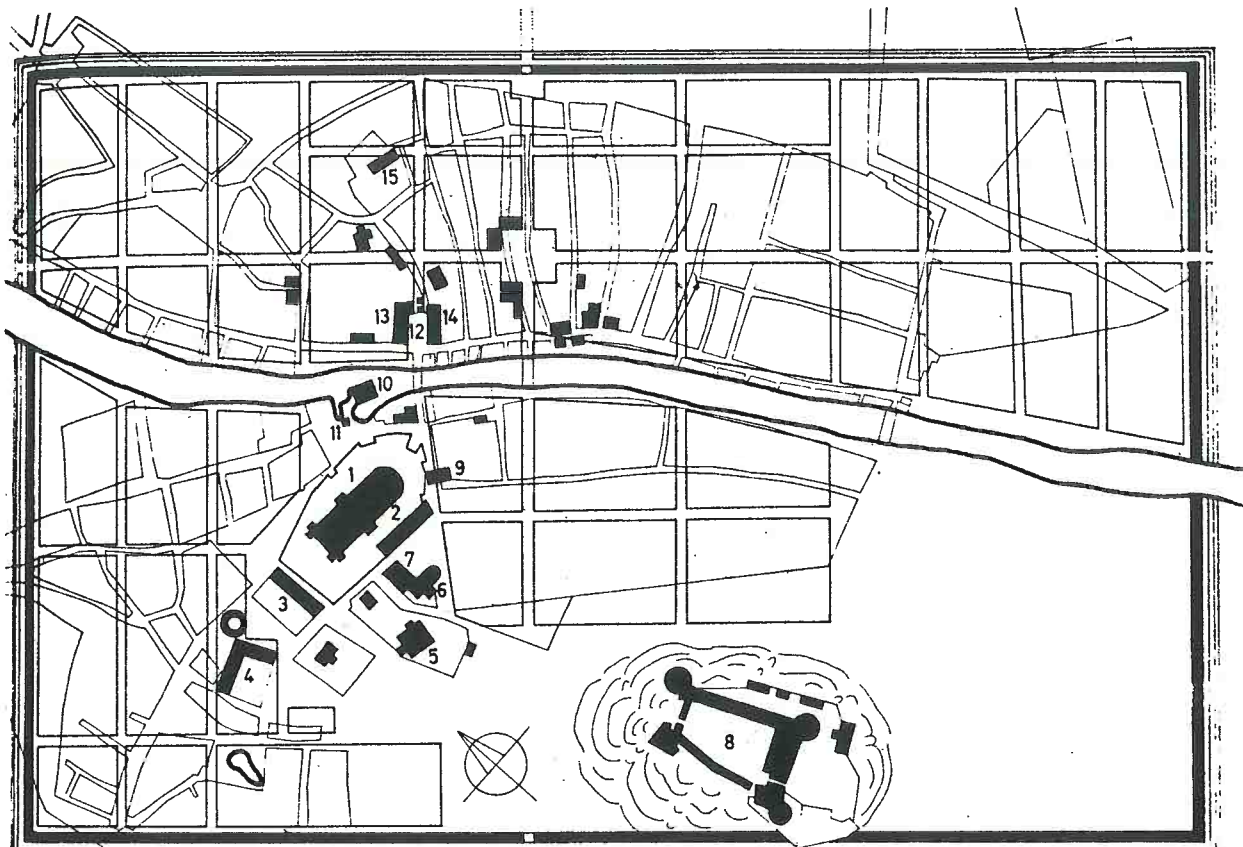

Bild 27. 1643 års regleringsplan över Uppsala. Den geometriska stadsplanen är på kartan lagd över den då aktuella medeltida. Planen genomfördes trots starka protester. Kvartersindelning och gatunät i Uppsalas centrum är idag desamma som ritades upp på kartan 1643.

1) domkyrkan, 2) Academia Carolina, tidigare domkapitelshus, 3) Gustavianum, tidigare ärkebiskopsgård, 4) Kronans stall, som här utgör resterna av Uppsalas gård, 5) Trefaldighetskyrkan, 6) Sankt Eriks kyrka, 7) Domsolan, 8) Slottet, 9) Skytteanum, 10) Kvarnen, sedermera Akademikvarnen, nu Upplandsmuseet, 11) Sankt Eriks källa, 12) Gamla torget, 13) byggnadens nordöstra del var under medeltiden och fram till branden 1572 Uppsalas rådhus, 14) Uppsalas rådhus, från ca 1580 fram till branden 1702, 15) delar av Sankt Pers kyrka. Renritning av originalet av Stig Sundberg.

59

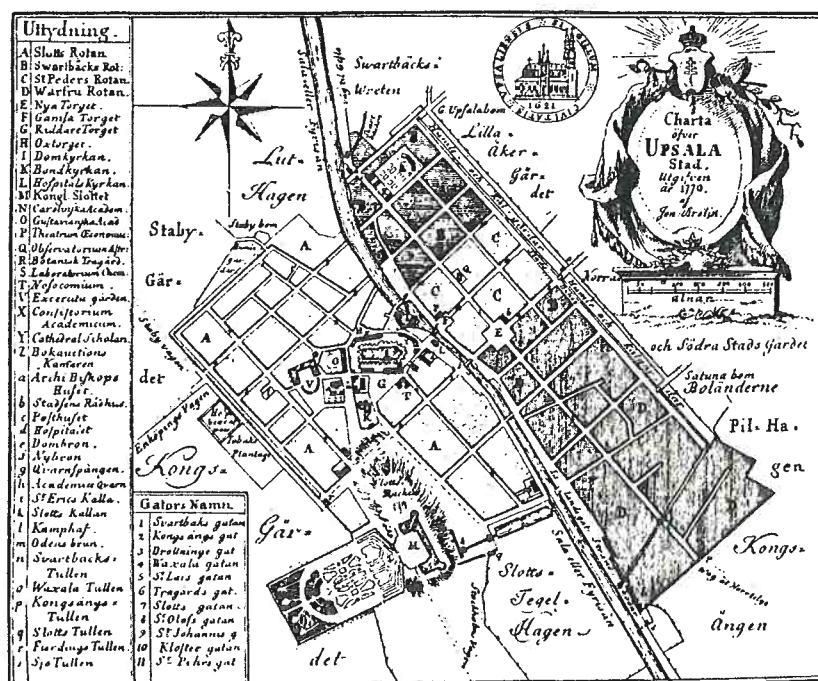

Fig. 16. Karta över Uppsala stad utgiven år 1770 av Jonas Brolin.

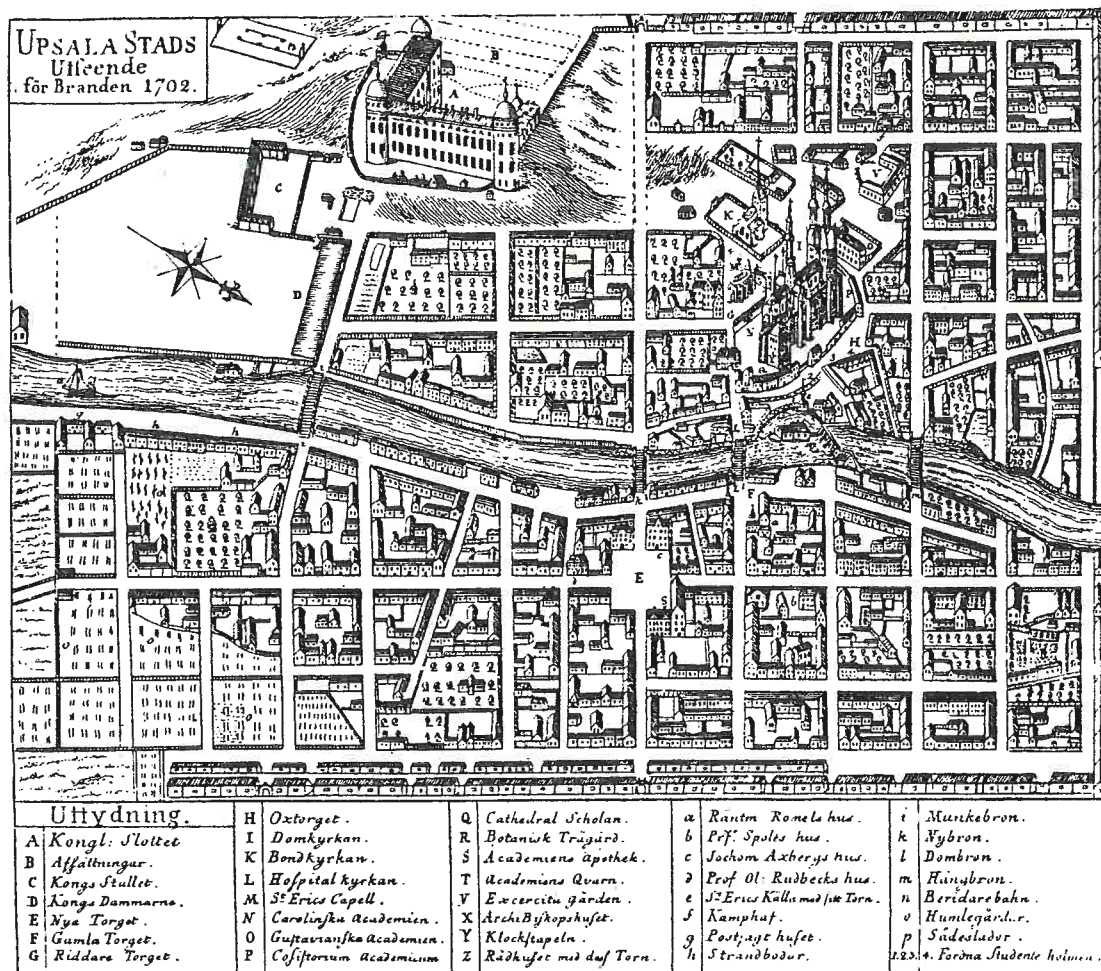
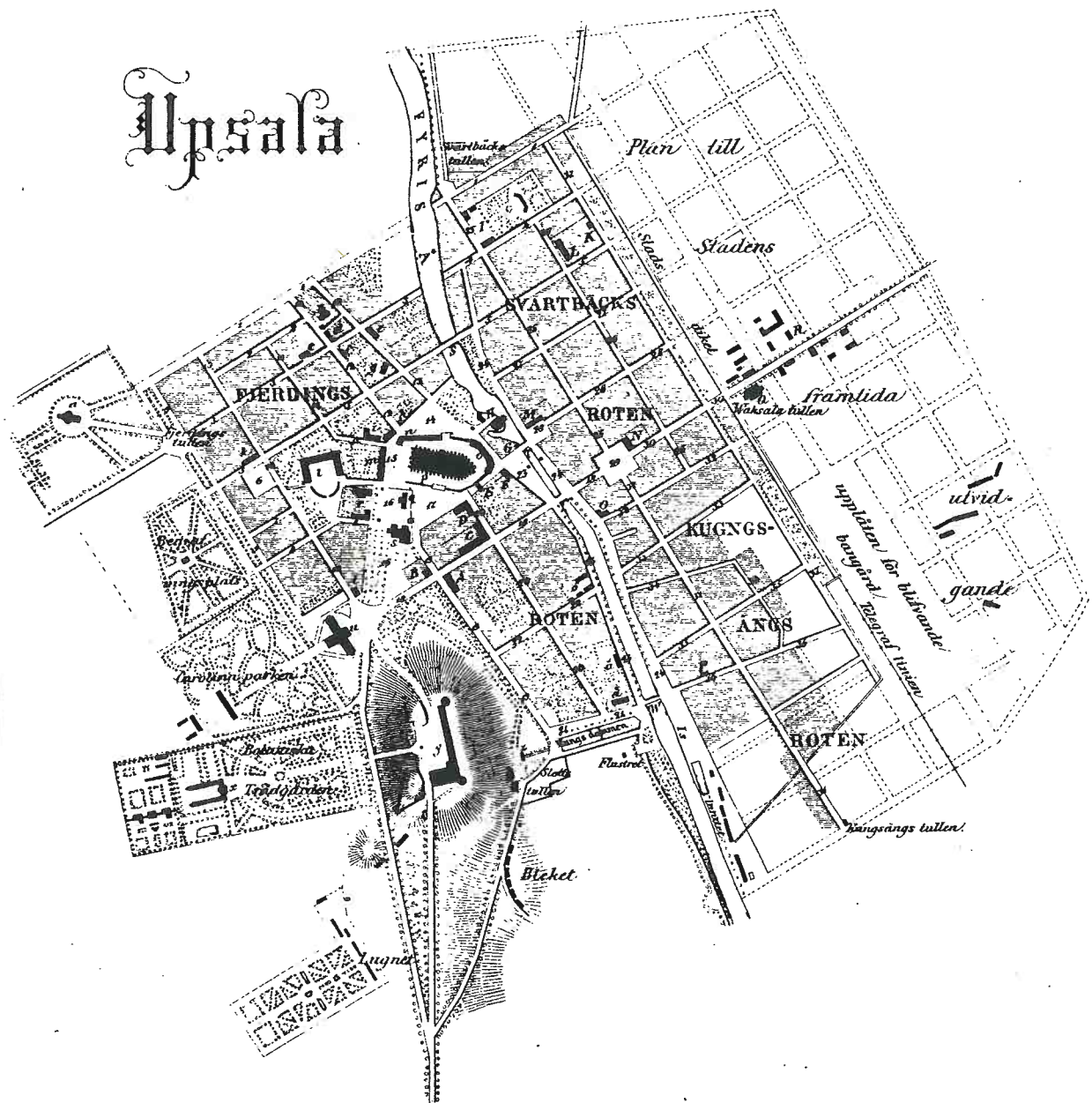
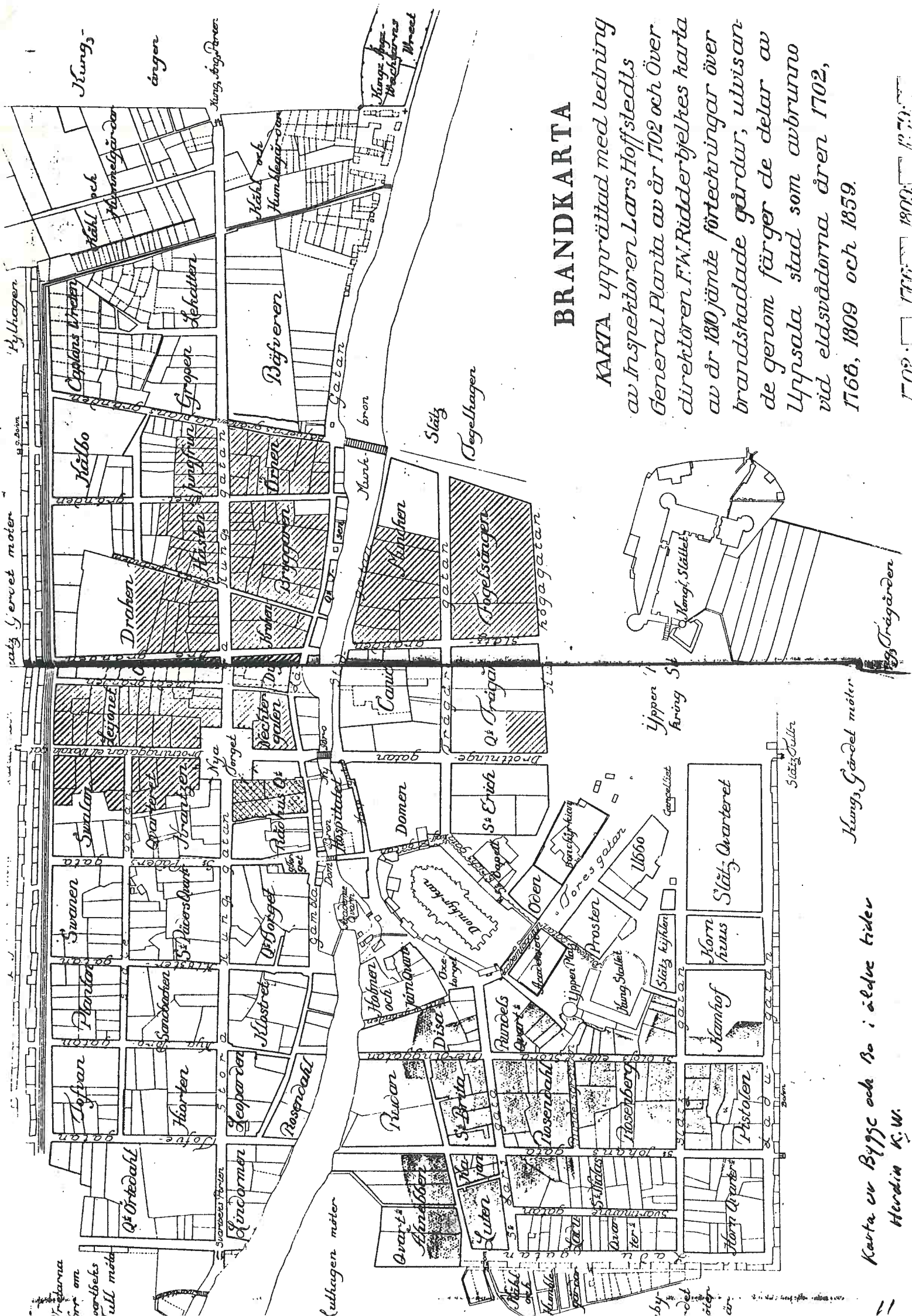

Bild 28. Uppsala efter den nya stadsplanens genomförande på 1660-talet och fram till den stora branden 1702. Uppsala blev en rektangel på 1200×800 m. Kopparstick i J B Bussers Utkast till beskrifning om Uppsala, del II, 1769.

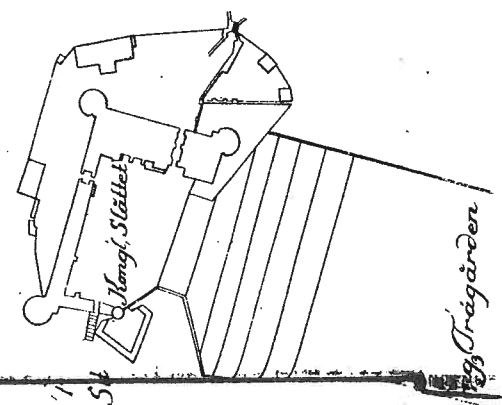
Vid 1660-talets slut var den nya stadsplanen genomförd, en stadsplan, som ännu på 1950-talet hade förändrats på ytterst få punkter. Den yta som stadsplanen omfattade kom att räcka för stadens behov ända fram till 1800-talets början. En namnkommitté tillsattes för att ge namn åt alla nya gator och kvarter. På våren 1669 var kommittén färdig med sitt arbete, vars resultat ännu är aktuellt eftersom många av de gamla namnen fortfarande lever.

BRANDKARTA

KARTA upprättad med ledning av Inspektoren Lars Hoffstedts General Planita av år 1702 och Överdirektören F.W. Ridderbjelkes karta av år 1810 jämte förteckningar över brandskadade gårdar, utvisan de genom färger de delar av Uppsala stad som avbrunnit vid eldsvådorna åren 1702, 1766, 1809 och 1859.

Karta av Bygge och Bo i äldre tider
Hurdin K.W.

1702 1766 1809 1859

KVARTERET OXEN, EN HISTORISK ÖVERSIKT

Gaturegleringen

Kvarteret Oxen kom till genom 1643-45 års gatureglering. Kvarteret begränsades då av stadsdiket (Kungsgatan) i öster, Kungsängsgatan i väster, Smedsgränd i norr, samt Bredgränd i söder. I kvarteret ingick nuvarande kvarteret Pantern som skulle tillkomma med förlängningen av Dragarbrunnsgatan på 1870-talet. Kvarteret som 1736 omfattade, sexton registrerade fastigheter var då ca dubbelt så stort som idag.

1671 fanns i Kungsängsroten en tvärgränd till Vretgränd och Bävernsgränd, en förelöpare till "nya Dragarbrunnsgatan". Dragarbrunnsgatan (då kallad Själagränd) skulle enligt 1643 års regleringskarta fortsätta från Vaksalagatan söderut. Före 1702 års brand hade den stannat vid Vaksalagatan då man inte ansåg sig vara tvungen att framdraga den igenom hela staden, eftersom gatan inte sträckte sig till kyrka, kvarn, torg eller vatten.

Efter branden 1702, var kvarteren Lejonet och Oxen avbrunna, ändå skulle planerna för en gatureglering förhindras av ägoförhållandena. Men 1768, efter 1766 års brand, öppnade den nya gatan mellan Vaksalagatan och Smedsgränd. Det skulle dock dröja mer än 100 år till, innan Dragarbrunnsgatan framdrogs genom kvarteret Oxen och vidare söderut.

Efter 1702 års brand kom Smedsgränd att breddas till 10 alnar i hela dess längd. Bredgränd fördes i samma sträckning som motsvarande tvärgata (Slottsgränd) på andra sidan ån. Men i stort sett blev 1643 års stadsplan oförändrad. Någon annan gatureglering vidtogs ej i Kungsängsroten under 1700-talet.

Med Taubes stadsplan fastställdes 1859 förlängningen av Dragarbrunnsgatan, fram till södra gränsen och norrut över kvarteret Örtedalen. 1867 var gatan framdragen genom kvarteret Draken och Kaplansrotens norra del. I kvarteren Oxen, Kålbo (Hamder) och Gropen (Svanhild), hade avmätningar för gatan gjorts, men den befintliga bebyggelsen fördröjde gatuarbetena.

I slutet av 1868 kunde arbetet med utläggandet av Kungsgatan och Dragarbrunnsgatans förlängning påbörjas. Och efter Wahlbergs stadsplan 1878, framdrogs "nya Dragarbrunnsgatan" med 40 fots bredd genom kvarteret Oxen, där erforderlig mark var inlöst av staden. Därtill var 1643 års stadsplan genomförd och Dragarbrunnsgatan en realitet

Bebyggelsen

Efter 1643 års stadsplans genomförande på 1660-talet, blev kvarteret Oxen indelat i en rad avlånga tomter med kortsidor på 20-24 alnar vid Kungsängsgatan. Det var då som även ladorna flyttades ut från staden och återuppbyggdes på andra sidan tullstaketet. Kvarteret Oxen kom i öster att gränsas av sådan bebyggelse.

Hur bebyggelsen såg ut i kvarteret Oxen, och i övriga Uppsala på den tiden, kan kopparsticken i J.B. Bussers "Utkast till beskrifning om Uppsala 1769" ge en bild av: Stadsgårdarna bestod i allmänhet av en mängd envåninga trähus byggda kring en inre gård. Längs huvudgatorna var bebyggelsen tätare och kunde forma ett enhetligt gaturum. Kvarteret Oxen hade sin representativa fasad mot Kungsängsgatan med flera bostadshus i rad. De övriga bostadshusen (troligen 3-4) låg i kvarterets inre delar. Längs Smedsgränd låg två långa ekonomibyggnader. tomterna skildes åt med plankstaket.

Branden 1702, förvandlade i stort sett hela staden till aska. Även om 28 personer i Kungsängsroten genast anmälde sig för att bebygga de avbrända tomterna, gick det långsamt med återuppbyggandet. Omkring 1730 torde staden ha varit "rekonstruerad" även om det med blygsamma resurser. Det viktigaste var att invånarna fick tak över sina huvuden. Bebyggelsen fick i stort sett samma utformning som före branden, med låga trähus (Endast sju eller åtta stenhus torde ha funnits i Uppsala på 1730-talet).

1766 års brand förstörde vad som efter 1702 års dito hade återuppbyggts. I Kungsängsroten, som till största delen beboddes av mindre förmögna personer, hade de flesta inte råd att bygga nytt på sina avbrända tomter. I bästa fall blev det små mindre hus. Av de 64 gårdar som betecknades som avbrända 1767

i Kungsängsroten, var 1780 alla återuppbyggda utom två i kvarteret Bryggaren.

Den nya bebyggelsen bestod till en början av små envåningshus, men enstaka byggnader som De Geerska huset vid Kungsängsgatan, blev betydligt större. Senare påbyggdes också en del hus med en våning.

Alla 1700-tals hus av trä var knuttimrade och i allmänhet rödfärgade. Inte förrän 1807 års byggnadsordning, föreslogs gul eller ljus färg för fasaderna. Sämtidigt förbjöds även taktäckning av näver och torv på bostadshus samt bräder på uthus. Kungsängens "renässans" skulle ändå låta vänta på sig ett par decennier in på 1800-talet.

1809, var bebyggelsen i Kungsängsroten fortfarande mycket gles med stora obebyggda områden. Ett undantag var kvarteren Lejonet och Nechtergalen vid Stora Torget med många stenbyggnader, samt tomterna längs Kungsängsgatan. I kvarteret Oxen låg 1809 ca 19 bostadshus och 12 ekonomibyggnader. Av dessa, fanns en lång ekonomibyggnad av sten med gaveln mot Smedsgränd, som tillhörde De Geerska gården.

Den förnämsta gården i kvarteret, var De Geerska gården som återuppbyggdes efter 1769 års brand med två stora identiska bostadshus och den ovannämnda ekonomibyggnaden. (Denna gård samt all bebyggelse i kvarterets västra del, revs på 1960-talet för att ge plats åt varuhuset Domus).

I öster längs nuvarande Kungsgatan, kantades kvarteret av en enda byggnad omgiven med trädgård, det s.k. "Märsta huset" uppfört troligen i slutet av 1700-talet. (Huset revs i samband med tillkomsten av det nya Folkets Hus 1948). Det låga Märsta huset var ännu i mitten av 1800-talet, det enda bostadshuset längs dåvarande Stadsdikesgatan.

Längs Bredgränd i den östra delen, låg i en rad fem mindre bostadshus av trä av vilka tre finns kvar än idag. Längs Smedsgränd påbyggdes flera av husen med en övervåning vid 1700-talets slut och vid 1800-talets början. I kvarterets centrala delen fanns två mindre bostadshus, men i allmänhet låg ekonomibyggnaderna i kvarterets inre delar och bostadshusen i kvarterets yttre delar med långsidan mot gatan. Med

undantag för De Geerska gården förekom inte någon enhetlig gårdsform i kvarteret.

Efter branden 1702 och fram till 1810, avslutades stadskroppen mot nordost med ett plankstaket som markerade Uppsalas tullgräns mot Vaksala socken. Området nordost om kvarteret Oxen över stadsdiket, bestod vid mitten av 1800-talet fortfarande av borgarnas åkermarker. Det var delar av det s.k. Södra Lilla Stadsgärdet med ägogränser från 1600-talet. I början av 1850-talet bebyggdes området med bostadshus och 1870 drogs järnvägen fram mellan gårdsgården och tullstaket. Kungsängens renässans hade börjat.

Vid 1800-talets mitt, beboddes hantverksgårdarna kring Dragarbrunnsgatan av grovarbetare och tegelarbetare. Ett antal arbetarkaserner fanns också. I centrum började man på 1860-talet uppföra höga affärs och bostadshus av sten. Efter 1874 börjar det bli vanligt med revetering av trähus. (De Geerska gården reveterades 1873).

På kartan "Uppsala 1867" (se bilaga) upptäcker man den kraftiga ökningen av bebyggelsen i kvarteret Oxen. Husantalet har nått 24 bostadshus och ca 40 ekonomibyggnader, dessutom har husen ökat i storlek. Vid den tiden har regleringen av Dragarbrunnsgatan dragit fram genom kvarteret Draken och medförd bildningen av kvarteret Svava. Dragarbrunnsgatans södra del får där en större bredd än den äldre norra delen.

Med järnvägens tillkomst 1870, skulle stora delar av Kungsängsroten ändra utseende och funktion. Nya gatu- och kvartersregleringar skulle möjliggöra en omfattande byggnadsverksamhet. Längs Dragarbrunnsgatan, Kungsgatan och Bangårdsgatan som representativa axlar, skulle pampiga stora tegelhus av borgerlig karaktär uppföras, ofta i den då rådande nyrenässansstilen. Många ritades av stadsarkitekten Ekholm.

För gaturegleringens genomförande i kvarteret Oxen 1878, måste flera hus rivas helt eller delvis (detta framgår av kartan). Bl. a. revs två större bostadshus som låg i kvarterets norra del och spärrade den nya gatan. Istället uppfördes i hörnet Smedsgränd-Dragarbrunnsgatan ett nytt två-

vånings tegelhus, C.A. Ekholm eget hus (revs 1977).

Som en följd av sanerings åtgärderna revs den befintliga bebyggelsen på den tomt där Oxenhuset nu ligger. Det var C.A. Ekholms tanke att ge staden ett representativt utseende i den rådande tidsandan. Som tomtägare i kvarteret Oxen, kom han där utöver sitt eget hus, att uppföra ett ståtligt hörnhus som skulle ge kvarteret en representativ fasad mot Dragarbrunnsgatan.

På Oxenhusets nuvarande tomt, låg före 1879 års gatureglering, ett tiotal mindre byggnader i samma storleksordning som den nu bevarade bebyggelse på tomten nr 29, varav fem ekonomibyggnader.

Vid tillkomsten av det nya Folkets Hus 1948, revs samtliga byggnader i kvarterets östra del bl.a.: Märsta huset från 1700-talets slut, det gamla Folkets Hus delvis från mitten av 1800-talet, samt hörnhuset Bredgränd-Kungsgatan det s.k. Hotell Gäfle från 1800-talets slut. De flesta uthusen i kvarterets mitt revs vid samma tillfälle. Slutligen revs 1977, Ekholms hus från 1878 på tomten intill Oxenhuset.

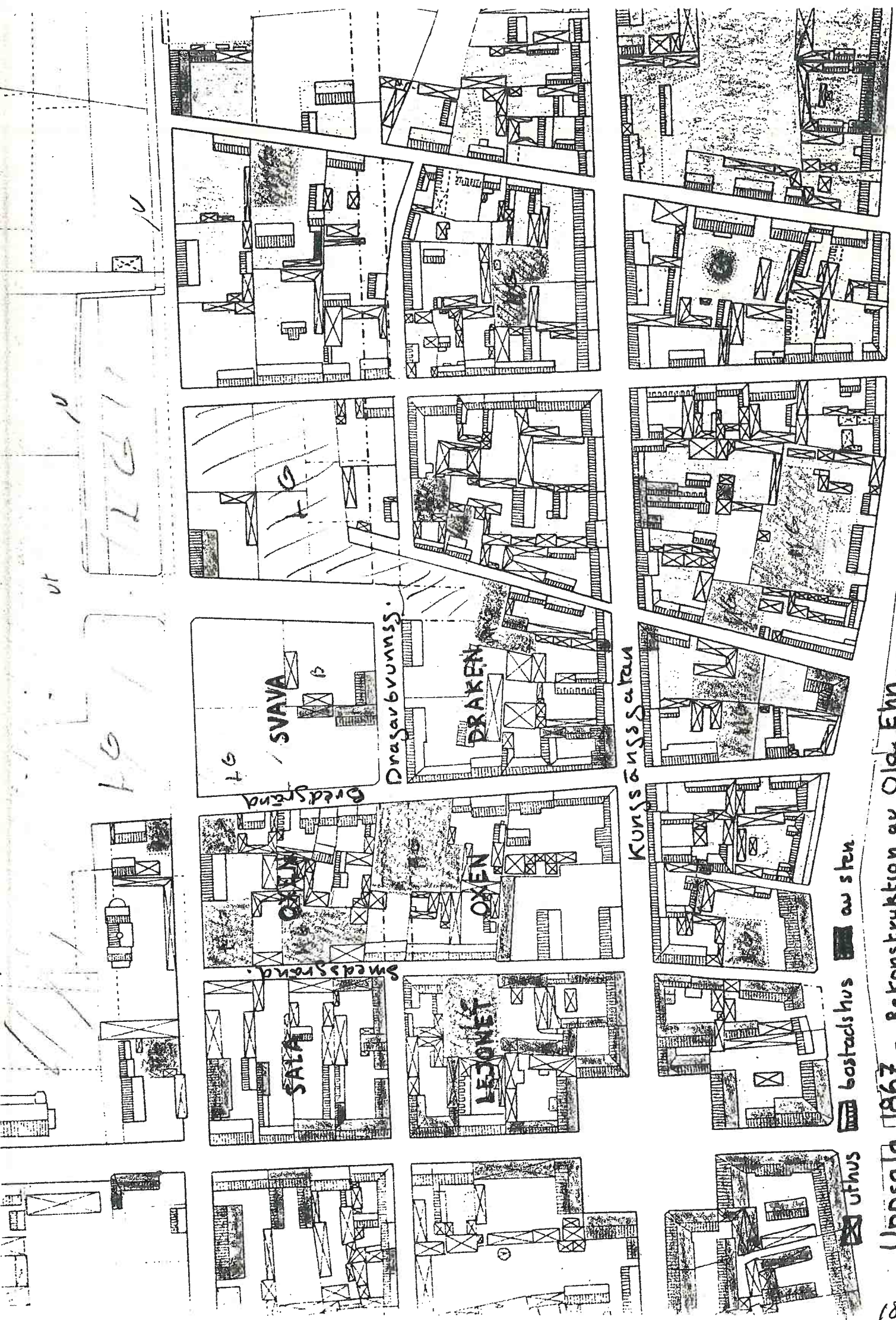
Så avslutas tillsvidare en del av kvarterets historia.

uthus bostadshus av sten

Uppsala 1809

Rekonstruktion av Ola Ehn

Uppsala 1867 - Rekonstruktion av Olof Ehn

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Läge

Kvarteret är beläget i Uppsalas cityområdes centrala del, sydost om Stora Torget och ca 200 meter nordväst om järnvägsstationen. Kvarteret avgränsas av Kungsgatan, Dragarbrunnsgatan, Bredgränd och Smedsgränd. Kvarteret ligger i en vital del av Uppsalas cityområde.

Miljö

Norr om kvarteret ligger kv. Sala med modern bebyggelse, som innehåller detaljhandel, kontor, biograf och parkeringshus. Åt väst ligger kv. Pantern med huvudsakligen modern bebyggelse, varuhuset Domus samt ett par äldre fastigheter från respektive 1940 och 1906. Söder om kv. Oxen ligger kv. Svava med till största delen äldre bebyggelse från 1800-talet.

Areal

Kvartersytan uppgår till ca 5.590 m²

Planeringsförutsättningar

Översiktsplan: Generalplanen 69 som omfattar Uppsala centralort med Uppsala kommuncentrum, är den gruppläggande planen för detaljplaneringen i cityområdet.

Detaljplaner: För kv. Oxen gäller stadsplanen Pl 55A fastställd av KM 39-06-22. Kvarteret berörs av planförslaget Pl 55D från 79-07.

Bebyggelsen

För bebyggelsen se bilaga: Inventering av Uppsala stadskärna ur "Stadsbildens framtid" 1964 (med undantag för tomt Nr 25, DR 28:2, huset revs 1977), samt SAK inventering-cityplanering 1974-75.

Kulturlager

Kvarteret berörs i sin östra del av medeltida kulturlager som utgör lagskyddade fornlämningar. Nybebyggelse eller markinläggning såsom schaktningar, förutsätter tillstånd från länsstyrelsen.

Allmänna ledningar

Huvudledningar för fjärrvärme samt vatten och avlopp finns på Dragarbrunnsgatan. I det övriga gatunätet finns tillgång till ett sekundärt ledningsnät.

Gator och trafik

Gatunätet kring kv. Oxen utnyttjas på olika sätt. Allmän motortrafik och busstrafik upprätthålls på Kungsgatan, Bangårdsgatan, Dragarbrunnsgatan och del av Brdgränd och Smedsgränd. Bredgränd ingår dessutom i ett sammanhängande gång- och cykelstråk tvärs över cityområdet. Detta ger en trafiksituation som närmast kan betecknas som kaotisk runt kvarteret, speciellt under eftermiddagens rush-timmar. Därtill ligger två parkeringshus i kvarterets närhet tillsammans med tre parkeringsplatser ovan jord. Detta ger en intensiv trafikrytm under dagen.

FÖRSLAG TILL STADSPLAN FÖR KV. OXEN I UPPSALA

Upprättat i okt. 1938.

Gunnar Seck
Stadsarkitekt

Att denna karta varit utställd i
stadsarkitektkontoret under tiden den
19 okt.-18 nov. samt den 30 nov.-6 dec. 1938
belygar i tjänsten:

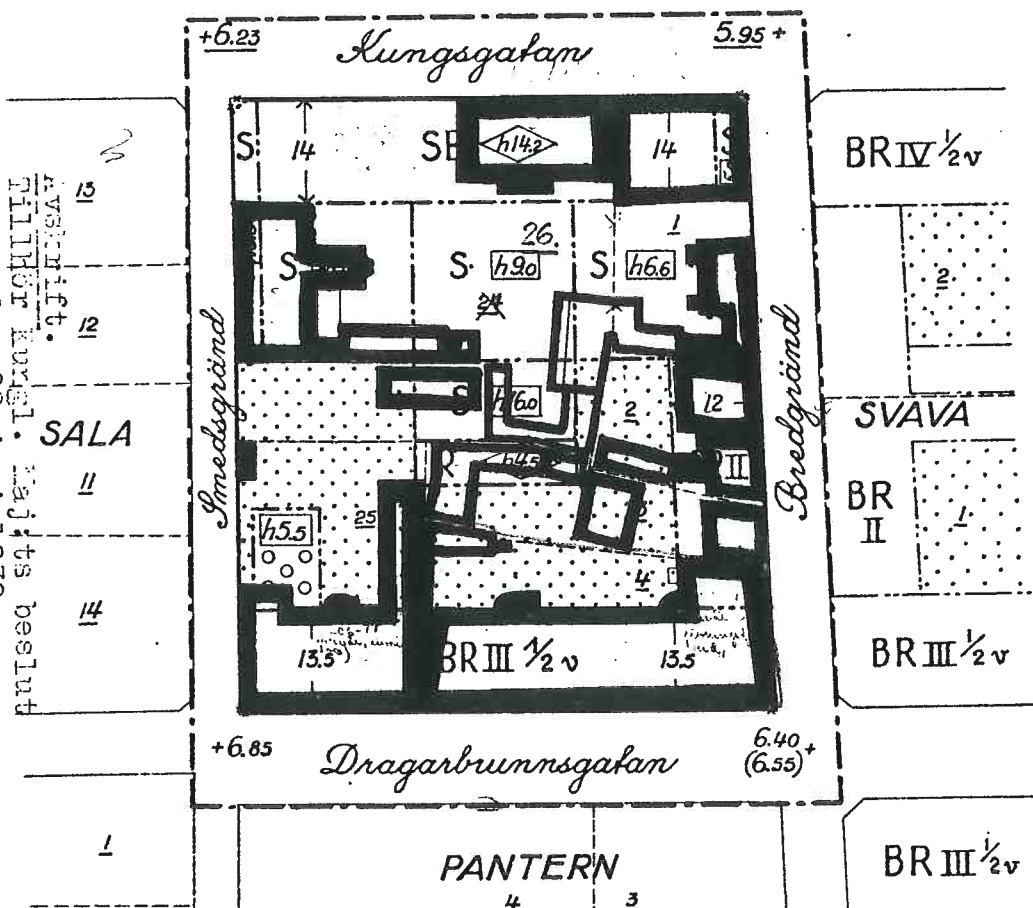
Gunnar Seck

Likheten med den av Uppsala
stadsfullmäktige den 17 februari
1939 antagna stadsplanen belygar:
S. Lindberg.

2 FRIGG 3

Stockholm i kommunikationsdepartementet.
Sx officio:
Wils. Jureén.
Vidimeras & tjänstens vägnar:

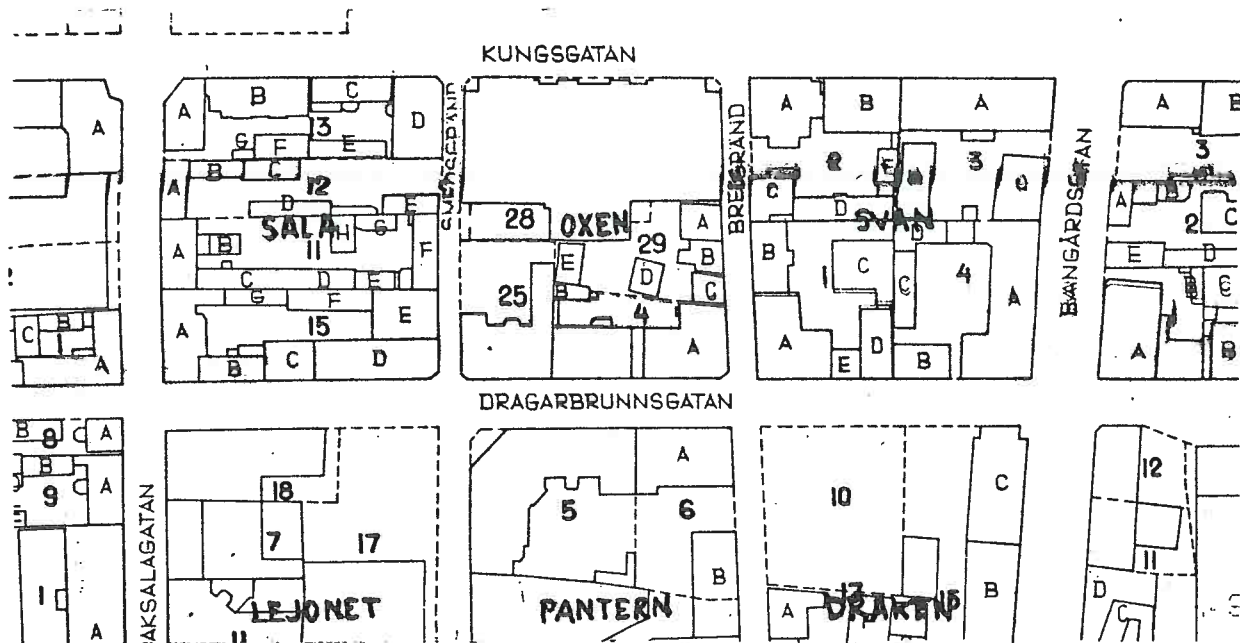
Bebyggelsen på Kvarteret Före
genomförandet av planen (1948)

Beteckningar:

- Stadsplanegräns.
- Gällande kvarteregräns
som föreslås bibehållen.
- * * * * * Gällande gräns som
föreslås utgå.
- Föreslagen gräns för

BR II
BR III 1/2v
R <h0.0>
S <h0.0>
SB <h0.0>
o <h0.0>

Beteckningar vilka hän-
föra sig till särskilda
bestämmelser angående
områdenas och byggnads-
kvarterens användande
eller bebyggande.

Ur stadsbildens Framtid - U:a 1964

KVARTERET OXEN

Tomt nr 4, Dragarbrunnsgatan 48 och Bredgränd 12. Ägare: Föreningen Folkets Hus i Uppsala u. p. a., Kungsgatan 53.

Hus A, trevåningt bostadshus av sten med inredd vind. Uppfört enligt ritningar från 1889 av C. A. Ekholm.

Hus B, tvåvåningt uthus av sten. Uppfört samtidigt som hus A.

I kvarterets front mot Dragarbrunnsgatan fortsätter den 1880-talsbebyggelse, som uppstått i samband med 1800-talets gatugenombrott, och som präglar även motsvarande parti av kvarteret Sala, churu där i enklare utformning. Det stora hyreshuset i nyrenässans, tomt nr 4 hus A, är ett monumentalt bostadshus av god arkitektonisk verkan.

Tomt nr 25, Dragarbrunnsgatan 46. Ägare: fru B. V. M. Svensson, Dragarbrunnsgatan 46.

Tvåvåningt bostadshus av sten med inredd vind. Uppfört enligt ritningar från 1878 av C. A. Ekholm. Arkitektens eget hus.

Tomt nr 28, Smedsgränd 15-17, Kungsgatan 53-55 och Bredgränd 20. Ägare: Föreningen Folkets Hus i Uppsala u. p. a., c/o Helge Holmström, Kungsgatan 33.

Folkets Hus, flervåning kontors-, förenings- och teaterbyggnad av sten med tvåvåning affärs- och restaurangbyggnad i sydöst. Uppförd enligt ritningar från 1948 och 1950 av G. Leche.

Tomt nr 29, f. d. 2 o. 3, Bredgränd 14-18. Ägare: Uppsala stad.

Hus A, tvåvåningt bostadshus av trä, reveterat. Uppfört under 1700-talet eller 1800-talets början. Förändringar enligt ritningar från 1951.

Hus B, tvåvåningt bostadshus av trä, panelat. Uppfört vid 1800-talets början. Förändringar enligt ritningar från 1951.

Hus C, tvåvåningt bostadshus av trä, reveterat. Uppfört vid 1800-talets mitt. Förändringar enligt ritningar från 1951.

Hus D, tvåvåningt bostadshus av trä, panelat, med inredd vind. Troligen uppfört under 1800-talets början. Förändringar enligt ritningar från 1951, varvid bl. a. tillades den portik, som är ungefär samtida med huset men ursprungligen tillhört en byggnad utanför Uppsala.

Hus E, en- och enhalvvåning garagebyggnad av trä med vind. Tegelbeklädd på södra långsidan.

Restaureringen av de små husen utmed Bredgränd är välgjord.

Markägare: Föreningen Folkets Husbodels. i Uppsala Kommun
 Byggn. firma Anders Diös AB

TOTALT	1980	1974
Taxeringsvärde:		5.093.000 Kr
Markvärde:		1.674.000 Kr
Byggn.värde:		3.419.000 Kr
Areal:		5.583 m ²
Byggn.rätt yta:		
Bef. byggn.yta:		4.363 m ²
Bef. våningsyta:	14.062 m ²	14.952 m ² - 890 m ²
Bostäder:	2520 m ² 30 1-h	2.965 m ² 34 1-h - 445 m ²
Förråd:		3.170 m ²
Garage:		44 m ² 1 pl.
Bostadsservice:		80 m ²
Service:		1.590 m ²
Handel:		130 m ²
Kontor:	2.898 m ²	3.343 m ² - 445 m ²
Industri:		
Allmänt:		3.510 m ²
Hantverk:		120 m ²

Grönyta:	4 m ²
Trafikyta:	
Övrig gårdsyta:	1.216 m ²
Antal parkeringsplatser:	11 pl.

Parkeringsplatser Allmänt tillgängliga på
 kvarters- och gatumark

Reserverade för boende och
 anställda

Reserverade för besökare

Parkeringsplatser Intervju om bilplatser
 i storgarage till angränsande fastig-
 heter

Tillfart och varuintag till kvarter och fastig-
 heter

Fastighetsbeteckning: Tomt Nr. 4 IM 28:1 A Postadshus

Vån	Vy	Verks. yta	Lgh	Anmärkning
K	680	F-680		Förråd
0	650	B-280 K-250 HV-120	3	Svenska Fabriksarbetareförbundet LO Skredderi
1	680	B-320 K-180 S-110	4	Stadsanst. förb. Damfrisering
2	680	B-680	7	
V	600	B-600	8	
TOTALT	3290	B-1950 F-680 K-430 S-110 HV-120	22	

Byggnadsår: 1889

Standard: God

Material:

Grund: Sten

Stomme: Tegel

Fasad: Gul puts mot gården

Tak: Gul puts + tegel
låt (red)

Anm:

Skick:

Gott

"

"

"

"

"

Fastighetsbeteckning: Tomt Nr. 4 DR 22:1 B Uthus

Vån	Vy	Verks. yta	Lgh	Anmärkning
0	40	F-40		Förråd
1	40	F-40		"
TOTALT	80	F-80		

Byggnadsår: 1889

Standard: Mindre god

Material:

Grund: Sten

Stomme: Tegel

Fasad: Tegel-Grå puts

Tak: Plåt

Anm:

Skick:

..... Mindre gott

..... Gott "

..... Gott "

..... Mindre gott

Platsbeteckning: ... Tomt Nr 25 ... DR 28:2 ... A ... Postadshus

Lin	Vy	Verks. yta	Lgh	Anmärkning
0	445	B-445	4	Tomt, f.d. bostäder
1	445	K-445		Kontor, f.d. bostäder
TOTALT	890	B-445 K-445	4	

Byggnadsår: ... 1878

Standard: ... IAG

Material:

Grund: ... Sten

Stomme: ... Trärel

Fasad: ... Gul puts

Tak: ... Plåt

Anm:

Skick:

... Gott

... "

... Mindre gott

... "

.....

CARL AUGUST EKHOLM (1845-1932)
Stadsarkitekt i Uppsala 1878-1912

Uppgifterna om C.A. Ekholm är ytterst sparsamma trots att han blev Uppsala förste stadsarkitekt. Ingen biografi eller något mindre verk finns tillgängliga. Den enda tryckta källa som jag hittat är Svenskt Porträttgalleri XX. Jag har därför valt att bifoga de biografiska uppgifter som Barbro Philipson, har lyckats sammanfatta i sin uppsats från 1963 om Rappska huset.

Ekholms egen förteckning (hos hans sonson E. Nicklin, Helsingfors) saknar tyvärr årtal och fastighetsbeteckningar (se bilaga). Jag har ändå försökt kartlägga de byggnader han ritat i Uppsala. Detta ger en bild av hans verksamhet även om många hus torde saknas. I korta drag kan följande tilläggas om Ekholms produktion under hans tid som stadsarkitekt i Uppsala.

Som Uppsala första stadsarkitekt och med stöd av 1880 års stadsplan, kommer Ekholm att prägla stadens utseende med sin imponerande byggnadsproduktion. Den kraftiga folkökningen, industrialismens genombrott med den påföljande moderniseringen av stadsväsendet (gasverk, elverk, pumphus, skolor m.m.), studentnationernas byggnadsverksamhet, stadens expansion samt bostadsöverproduktionen under 1880-talets högkonjunktur, skulle ge honom mångsidiga uttrycksmöjligheter som få arkitekter kunde drömma om.

Trots detta, eller kanske därför, kom Ekholm aldrig att visa någon större fantasi eller variation i sin produktion. Han kom att stanna inom ramarna för byggnader av god kvalitet och följa dåtidens stilutveckling från den massproducerade nyrenässansen över jugend mot national-romantiken.

Mest kommer han att påverka stadens utseende, genom försöken att skapa ståtliga, enhetliga gatubilder med utstuderade fasader i tidens anda, längs huvudgatorna. Så blev fallet särskilt längs Skolgatan, Dragarbrunnsgatan, Östra Ågatan, Kungsgatan och Bangårdsgatan.

På grund av stadens expansion under hans tid som stadsarkitekt, fick Ekholm utforma många av stadens offentliga

byggnader. Han ritade skolor, frikyrkobyggnader, tullhus, gas- och elverk, pumphus, nations och institutionsbyggnader, och även fabriksbyggnader. Av intresse är den radhusbebyggelse som han tillsammans med Th. Kellgren, började uppföra från 1911 i Svartbäcksområdet (kv. Karbinen).

Ekholms byggnadsproduktion följer i stora drag den allmänna byggnadsverksamheten i Uppsala. Högpunkten för hans produktion ligger på 1880-talet. Då han tillträdde som stadsarkitekt 1878, kom han inte igång med någon omfattande produktion trots den höga byggnadskonjunkturen under 1870-talets andra hälft.

Följande förteckning ger en bild av byggnadsverksamheten i Uppsala under hans tid som stadsarkitekt.

Antal hus i hela staden 1)		Hus utförda av Ekholm
1871-75	20	
1876-80	122	7
1881-85	209	13
1886-90	76	11
1891-95	13	5
1896-1900	10	5
1901-05	15	11
1905-		8

Den höga siffran för perioden 1901-05 förklaras av att Ekholm under denna tid uppförde arbetarbostäder åt Ångqvarnen. Siffrorna för Ekholms produktion är mina egna, de är inte helt exakta men speglar den allmänna tendensen.

1) Harnesk, Oscarsson.

V ARKITEKTEN

1. Biografiska uppgifter om arkitekt C A Ekholm

Stadsarkitekt i Uppsala vid tiden för Rappska husets tillkomst var C A Ekholm. Han var född 1845 i Småland och son till en byggmästare. Som förberedning till Konstakademien gick han på Byggnadsskolan, där han bl a i geometri erhöll betyget berömlig. Sitt avslutningsbetyg från akademien fick han 1870 och var sedan i sex år anställd vid olika arkitektkontor.¹⁾ 1877 var han stadsingeniör i Oskarshamn och 1878 kom han till Uppsala. Här var han förutom stadsarkitekt (den förste med denna titel) även lärare vid Tekniska Yrkesskolan 1878 och vid Ultuna lantbruksinstitut 1886-92. 1886 företog han en längre resa till Frankrike och Tyskland.²⁾

Ekholm var verksam som stadsarkitekt till 1912, då han drog sig tillbaka och övergick till annan sysselsättning. 1919 flyttade han till Älvsjö, där han dog 1932.

De av hans ritningar som bevarats finns dels på BNs arkiv, dels hos efterlevande släktingar. Ritningarna hos de sistnämnda är mycket få och rör nästan uteslutande kyrkorestaureringar, en uppgift som speciellt tycks ha intresserat honom.

Någon gång efter 1919 gjorde han en förteckning över sin produktion under tiden i Uppsala och han delar då upp den i tre grupper: allmänna byggnader i Uppsala, privatbyggnader och kyrkor.³⁾ Denna lista omfattar utan närmare precision nybyggnader, om- och tillbyggnader och inredning av tidigare uppförda byggnader. På den bifogade avskriften (bil. VII) lämnas, där så är möjligt, kompletterande uppgifter om byggnadernas tillkomstår, omfattning m m.

Efter vad som framkommit vid en genomgång av ritningarna på BN är denna lista inte helt fullständig.

1) Konstakademins matrikel

2) Svenska porträttarkivet, Stockholm 1903

3) En avskrift bifogas denna uppsats. Originalen till förteckningen finns hos Ekholms sonson, arkitekt E Nicklin, Helsingfors.

2. Kort översikt över Ekholms verksamhet.

Det är intressant att se hur vitt skilda uppgifter som förelades stadsarkitekten. Han hade tydligen på ett helt annat sätt än nu sin hand med i allt som rörde stadens byggnader. Det var hans uppgift att ägna sig åt de enklaste uthusbyggnader lika väl som större offentliga kyrkliga och profana byggnader. Det tycks också ha varit vanligt att privata byggherrar i första hand vände sig till honom.

Såsom elev till Scholander var Ekholm fast förankrad i de eklektiska tankegångarna och han tycks företrädesvis ha arbetat i nyrenässans. Ett av hans första arbeten i Uppsala var Gästrike-Hälsinge nationshus, vars ritningar är signerade 1878. Byggnaden är tvåvåning, en hög sockelvåning med linjerad rustikmarkering, ovanpå denna en piano nobile med två fönsteraxlar på ömse sidor om en mittsalit med tre höga rundbågiga fönster och hela mittdelen krönt av en trekantsgavel. De klassiska elementen är återhållsamt använda och tack vare detta kan han bruka en kraftigare gruppering av byggnadsdelarna än annars hade varit möjligt.

Denna enkelhet präglar byggnaderna under den första delen av 1880-talet, med färre nedslag under den senare. Tekniska skolan (1883) är tvåvåning med 13 fönsteraxlar, har breda sidosaliter med tre axlars bredd och en svagare markering av mittaxeln.

Hyreshusen Skolgatan 11-19 (1884) är trevåninga och fasadernas återhållsamma renässansformer upprepas utan större variation. Till denna grupp hör Rappska villan (1882), tillbyggnaden av ett trapphus åt gården på Stockholms nation (1885), de Fjellstedtska studenthemmen St Johannesgatan 13 och 26 (1886 och 1887) och Fysiologiska institutionen (Regnellianum 1892). Hit kan även tidsmässigt räknas en lokal för Industriutställningen 1885 (Lotterihuset), som dock har en mer arbetad utformning.

Från 1880-talets första del är Gravkapellet på kyrkogården (1883)¹⁾ och genom analogi mellan arkitekturdetaljerna torde även en nu försvunnen byggnad vid Trefaldighetskyrkan kunna föras hit. Dess ritning finns i ett laverat original på BN och är rubricerat Förändring

1) "År 1882 uppfördes ett nytt gravkapell, färdigt sommaren 1883." Hägg, S A, Beskrifning öfver Upsala Kyrkogård, Uppsala 1886

av magasinsbyggnaden i Odinslund. Ritningen är odaterad och signerad med en stämpel. Huset torde ha legat där nuvarande prästgården ligger.

Under senare delen av 1880talet uppför Ekholm några hus, där äkta material, tegel, kombineras med puts och detta får väl anses ha samban med Universitetsbyggnadens färdigställande (1887). Detta gäller Flickskolan (1888), hyreshuset Österplan 13 (1888) och ett kontors- och bostadshus på Dragarbrunnsgatan 48 (1889), där bl a Ekholm själv skulle ha sitt kontor inrymt.

I övriga hyreshus från denna period övergår Ekholm till ett rikare tillämpande av de klassiska motiven. De tre- eller fyrvåniga fasaderna delas av kraftiga gesimsar, som bärs av pilastrar ställda mellan fönstren. Murytan är sällan slät, utan den rutats upp av kvaderstensmarkering. Taken har ofta ett brant fall som i fransk renässans av Blois-typ. Exempel är St Johannesgatan 22 och 24 (1887), Kungsgatan 63, 65 (1886), 69 (1888) och Österplan 13, där också kartuscher med franska liljor förekommer. Här har naturligtvis den direkta kontakten med fransk arkitektur under resan 1886 spelat en viss roll.

Samtidigt med dessa typer förekommer en grupp med enklare småhus. De är envåninga, har sadeltak, ibland inredd vind. Murarna är släta och odekorerade, ibland markeras hörnen av hörnkedjor. I denna grupp ingår diverse småbyggnader vid Samariterhemmet, såsom ett brygghus (1886) och en portvaktstuga (1892).

En stor del av Ekholms produktion omfattar fabriksanläggningar och därifrån går han mot sekelskiftet all slags stilarkitektur och arbetar med helt släta murar och rutiga fönster. Taklinjen höjs gärna för att låta väggen fortsätta upp i bågformiga fält.

I början av 1900talet ritar Ekholm arbetarbostäder för Ångkvarn (1902 och 1906) och i samma del av staden, Strandbodgatan 7, större bostadshus av kaserntyp för Upsala stad (1903 och 1907), där denna linje fortsätts. Enkelheten i utformningen har givetvis samband med ändamålet, men man anar också en ny uppfattning av väggen som yta, på vilken en dekoration läggs, så att kontrast i stoff eller färg uppstår. Band av tegel, utan konstruktiv betydelse, används på

putsytor eller också ställs grövre puts mot slät sådan.

Denna nya uppfattning kommer till uttryck i ett bostadshus, Salagatan 29 (1904), där de slätputsade fasaderna pryds av stiliserade växtmotiv i kontrasterande färg. På ritningen är de placerade i ramade fält, men vid utförandet står de enstaka i låg relief. Här använder Ekholm för första gången höga, uppskjutande frontoner och girlander av nybarock typ. Frontonpartierna växtornament har stänglar, vars mönster anknyter till det som finns under kvinnoansiktet på det rappska förslaget 1907. I entrétrappans hall bärs valvet av gördelbågar med kannelering, och överensstämmer med de rappska.

Så är vi framme vid det första förslaget till Rappska huset, som företer likheter med föregående i fönsternas indelning, entréhallens utsmyckning och de nybarocka detaljerna. Dess anknytning till Svartbäcksgatan 1 och Västeråsbanans hus i Stockholm har tidigare berörts och skall här kompletteras med ett påpekande av likheten i balkongräckenas mönster på Svartbäcksgatan 1. I hörnets utformning finns paralleller hos båda förebilderna. Även en allmän överensstämmelse med samtida Stockholmsarkitektur kan iakttagas.¹⁾

Att det Rappska förslaget är så rikt utformat beror troligen på att Ekholm här haft ekonomiska resurser till sitt förfogande som varit större än vanligt. Men trots den påkostade dräkten känner man ändå igen Ekholm i den lite orytmiska upprepningen av burspråken och regelbundenheten i de grupperade fönsteraxlarna.

Någon större originalitet kännetecknar inte Ekholms verk. Han följder dock med i utvecklingen, både på det arkitektoniska och det tekniska området.²⁾

3. Ett inflytande utifrån?

David Rapp tycks trots allt inte ha varit helt nöjd med Ekholms förslag, utan han lät någon annan förbättra det och huset uppfördes

1) I sin uppsats "Öfversikt öfver byggnadsverksamheten i Stockholm under de 25 sista åren" i Tekn Tidskr 1896 nämner I G Clason Ekholm som exempel på fall, där stockholmsarkitekturen avspeglats i landsorten.

2) En arkitekt E Nicklin var Ekholm en av de första som använde kopplade fönster.

enligt detta. Förbigåendet av Ekholm lär ha skapat vissa misshärligheter med byggnadsarbetarna, som resulterade i ökade omkostnader.¹⁾

Vissa arkitektoniska detaljer på det utförda förslaget finns på andra byggnader av Ekholm, men dessa har tillkommit efter 1907, t ex ett tillbyggt burspråk på Vaksalagatan 7 (1908), Uppsala Mekaniska Snickeriverkstads AB på Östra Ågatan 71 (1909), en villa Kungsgatan 62 (1909) och huset Bangårdsgatan 2 (1911).

Vem kan då ha inspirerat till det utförda förslaget? Ty att det är fråga om inspiration, i form av en skiss eller dylikt, är klart, då intet annat namn nämnts i samband med huset. Recensenten i UNT 1907 anför Ekholm som arkitekt och inga protester mot detta står att finna. Den broder som fanns i Uppsala vid husets tillkomst hörde aldrig någon annan än Ekholm nännas som arkitekt. Dessutom har en samtidigt verksam arkitekt i Uppsala, C R Lindström, i brev till kand A Åman uppgivit Ekholm som arkitekt.

Det kan antingen ha varit någon på Ekholms kontor eller någon helt utomstående.

Ekholm hade olika yngre medhjälpare på sitt kontor under åren, men deras namn är okända så när som på ett. Han hette Eric Häggmark och var anställd vid den aktuella tidpunkten och har gjort ritningskopior till de båda förslagen.²⁾ Men hade utformningen skett inom kontoret, hade det ju inte behövt uppfattas som ett förbigående av Ekholm.

Det återstår alltså någon utomstående. För detta talar släktingarnas uppfattning att en stockholmsarkitekt varit inblandad, och det vore väl inte helt otroligt. David Rapp arbetade i byggnadsbranschen och med sin framåttanda och sitt intresse för det nyaste i tiden, bör han haft goda tillfällen till kontakt med arkitekter.

Skillnaden mot det första förslaget är i huvudsak: en helt ny typ av burspråk, ett nytt sätt att indela fönsterna med mindre rutor enligt engelskt mönster, införandet av törnrosen som genomgående dekorationsmotiv och en starkare betoning av det jugendmässiga på bekostnad av det nybarocka, samt en raffinerad rytmisering av hel-

1) Muntlig uppgift från herr Josef Rapp

2) E Häggmarks signatur finns på en originalritning från 1909, BNS arkiv. Hans speciella sätt att texta förekommer från 1904.

heten. Detta pekar på kännedom om kontinentens arkitektur och på en skapande förmåga över det medelmåttiga.

Ett tillfälle att se Wienerjugend i svensk upplaga hade David Rapp på Norrköpingsutställningen 1906, ritad av C Bergsten.¹⁾ Stilen stämmer dock inte alls överens med Bergstens hyreshus, som hade odekoretrade fasader med funktionalistiska drag. Men Joseph Olbrich, som Bergsten tagit starkast intryck av, använde ofta florala motiv i låg relief som dekoration, först på Secessionsbyggnaden (1898) och senare i sina utsökta villor.²⁾

En annan arkitekt som väl kände till kontinentens arkitektur var F Liljekvist, som under 1900-talets början gjorde studieresor i utlandet för Dramatiska Teatern.³⁾ Där använder han sin kunskap om det nya sättet att dekorera i kombination med äldre stil som förebild vid grupperingen av byggnaden. På Dramaten förekommer klassiska smådetaljer i kombination med jugendinspirerad dekor. Den sistnämnda visar dock ingen likhet med den rappska.

Men det är kanske inte nödvändigt att denne arkitekt haft enbart östeuropeisk inriktning, han kan också ha haft god kännedom om engelsk villaarkitektur, där man gärna övergav den absoluta symmetrin för att istället skapa rytm med olikformiga delar, som balanserade varandra.

Dessa utifrån föreslagna ändringar av fasaderna har sedan utarbetats av Ekholm och vem som än skall ta åt sig äran av den, så har resultatet blivit ett ovanligt vackert hus. Det är en fin exponent för sin tids arkitektur och det saknar motsvarighet i stadens övriga bebyggelse från denna period.

1) En av de drivande krafterna bakom denna utställning var medlemmar ur släkten Schwartz. Se Lindahl, G, En ensam radikal-Carl Bergsten, Paletten 1958, 1

2) Olbrich, Joseph M, Architektur, Berlin 1901-05

3) Svenska Porträttarkivet, Sthlm 1903

Bilaga VII

Följande byggnader är utförda av arkitekt C A Ekholm, Uppsala:

Allmänna byggnader i Uppsala

Epidemisjukhusets 6 byggnader

Renhållningsverkets 10 byggnader

Sjukhusen vid försörjningsinrättningen

- Auktionskammaren

ritn 1909 osign
tidigare förslag sign

- Gasverket

- Tullhuset

Elektricitetsverket

Vattenledningshuset

Prästhuset

sign odat org ritn

Högre Allm. Elementarläroverket

ritn 1888 sign

Flickgymnasium

- Norrlands Nationshus

tillbyggn

- Gästrike-Hälsinge Nationshus

ritn 1878 sign

- Gravkapellet i Uppsala kyrkogård

färdigt 1883

- Stockholms nation

tillbyggn 1885 osign

Gravkapellet vid Regnellianum

Regnellianums laboratorium

1892 ritn saknas

Ombyggnader vid stadshotellet

" " restaurang Rullan

Sommarteatern vid Rullan

Om- och tillbyggnader vid Flustret

Gasverksingenjörens boställe

- Ombyggnad av Ångkvarn

- Nya spritfabriken vid Ångkvarn

- 1902
4

- Jästfabriken " "

- Maskinhuset " "

- 1901

- 9 bostadshus för "

ritn 1902 sign
1906 osign

Stadens klapphus

" två bostadshus vid Kobacken

ritn 1903 sign
1907 osign

Sanariterhemmets sjukhus

brygghus 1886 osign
portvaktstuga 1892 osign

Frykbergs lagernagasin

Larssons snickerifabrik

Henrik Gahns fabriks etablissemang

ritn 1899 osign

- / Ekholms skofabrik
- / Larssons skofabrik
- Gunnifabriken
- / Dubois bagerietablissenang
- Nymans *Lv. Pantern*
- Åbergs "
- Cigarrfabriken
- / Uppsala gamla mejeri
- Chokladfabriken
- Snusfabriken
- / Spritbolagets gamla anläggning
- Ättiksfabriken
- En del byggnader vid Bayerska bryggeriet
- / Österplans kyrka
- / Baptiskkyrkan ritn odat osign
- / Metodiskkyrkan
- / Missionshuset
- / Arbetarinstitutet
- / Köttbesiktningshuset
- / Pantbanken
- / Uppsala maltfabrik
- Scheleska studenthemmet
- / Fjällstedtska " ritn 1886 och 1887 osign
- Donkyrkans värmeledning
- " pastorsexpedition
- Tekniska skolans hus ritn 1883 osign
- 20 egnahemsbostäder
- Svartbäcks badinrättning
- Pettuna Gymnastikinrättning
- Diverse arbeten i botaniska museet
- Ultuna kemiska laboratorium
- Enskilda lasarettets hus
- Söderbergs syfabrik
- Basarbyggnader vid Kungsgatan
- / Alnquists patronhylsefabrik

Privatbyggnader

- / C A Ekholms hus, Bredgränd
- " Waksalatorg

Diurells hus
 J O Carlssons hus
 Petrenis hus
 Boivics hus
 Dubois hus
 Corps de logis, Mälaren
 Pettuni hus vid Kungsgatan
 Ockelbohusen vid Kungsgatan
 Romells hus
 Hellgrens villa n n
 Silléns hus
 Z Laurii 2 hus vid Ågatan
 Lindmarks vid Bangårdsgatan
 — No 10 vid Bangårdsgatan
 Säfwebergs vid Svartbäcksgatan
 No 10 Sysslomangatan
 No 29 Skolgatan
 Rapps hus vid Skolgatan ritn 1906 o 1907 osign
 Forsbergs hus vid Skolgatan
 Lundells hus " "
 Améns " " "
 — Erlangarn hus vid Kyrkogatan
 Izus hus Skallmansö
 Bagarhusen Storgatan
 Fru Lundbergs hus Waksalatorg
 Fru Hallbergs 2 hus
 något 200tal dussinhus
 Missionshus i Danmark
 Jönssons hus
 Meijerihuset vid Dragarbrunnsgatan
 Prof. Pettunis hus
 Gillbergsska huset
 Gauffins hus Kungsgatan
 — Pelarhuset Österplan ritn 1884 osign
 Ritning till 5 hus som ej ännu äro utförda
 14 Drottninggatan
 Lotterihuset
 Flera villor vid Eriksdal

Kyrkor

Wånga	Hjälsta
Wänge	Hagby
Lena	Harbo
Wiksta	Björklinge
Österby	Lundby
Dannemora	Badelunda
Harg	Himmelsta
Film	Irsta
Morkarla	Dingtuna
Östhammar	Hagbyholm
Alunda	Halms
Tuna	Dalsbo
Söderby-Karl	Järfsö
Danmark	Ballnäs
Östuna	Harnånger
Sala	Alfta
Östervåla	Elfkarleby
Walbo	Helsingtuna
Skogstibble	Tamms kyrka (Löt, förf anm)
Prästen Tryséns	Junkil
Balingsta	Huddunge

Ritning till monter

"	"	Lunds studentfana
"	"	O.F. fana
"	"	SKS fana
"	"	villor i landsorten

Skatthus i Falun

Snärre byggnader till hospitalet

Östhammars lasarett

Erkebiskop Lindbergs grafmonument

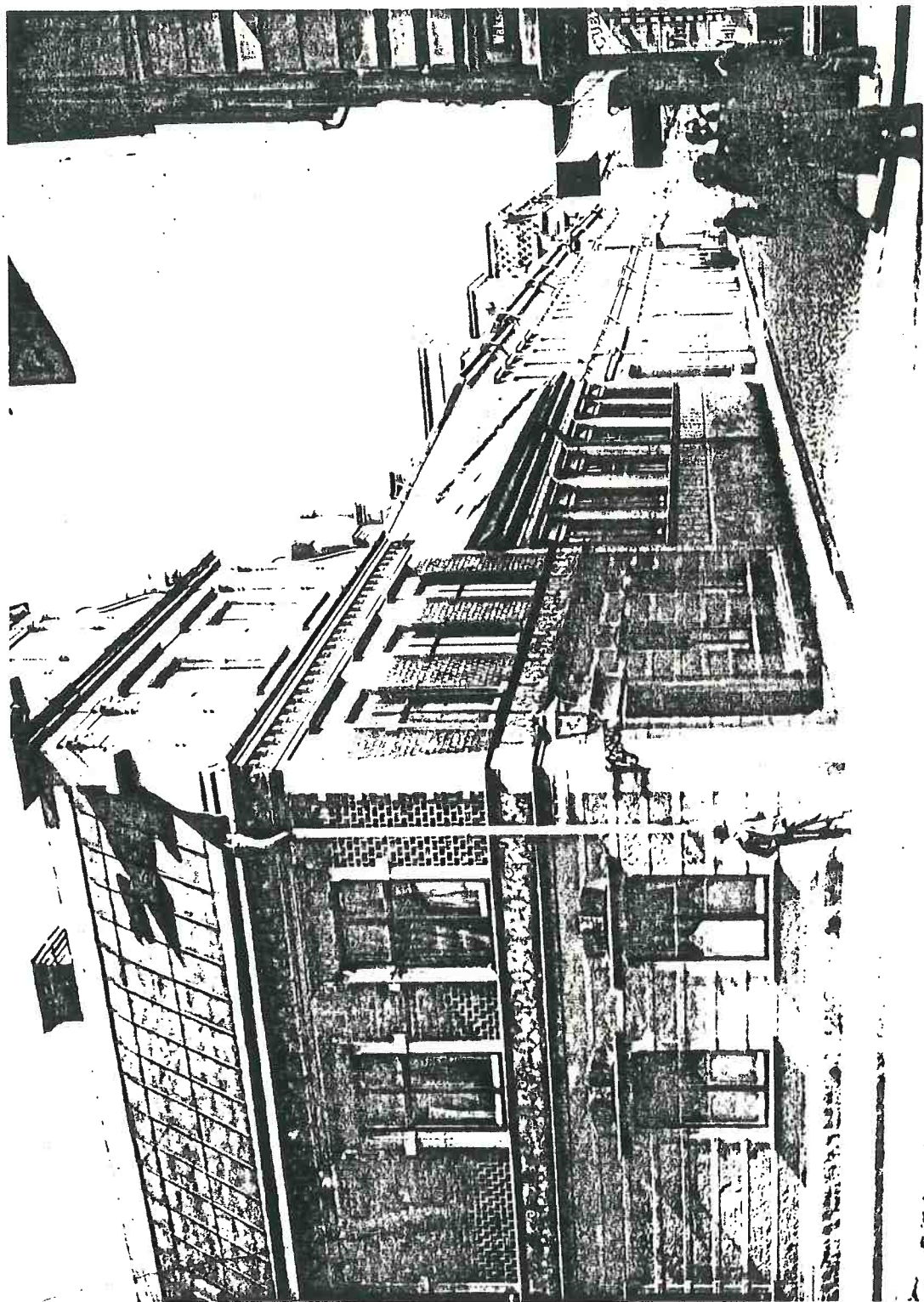
Waksala Ulleråker tingshus

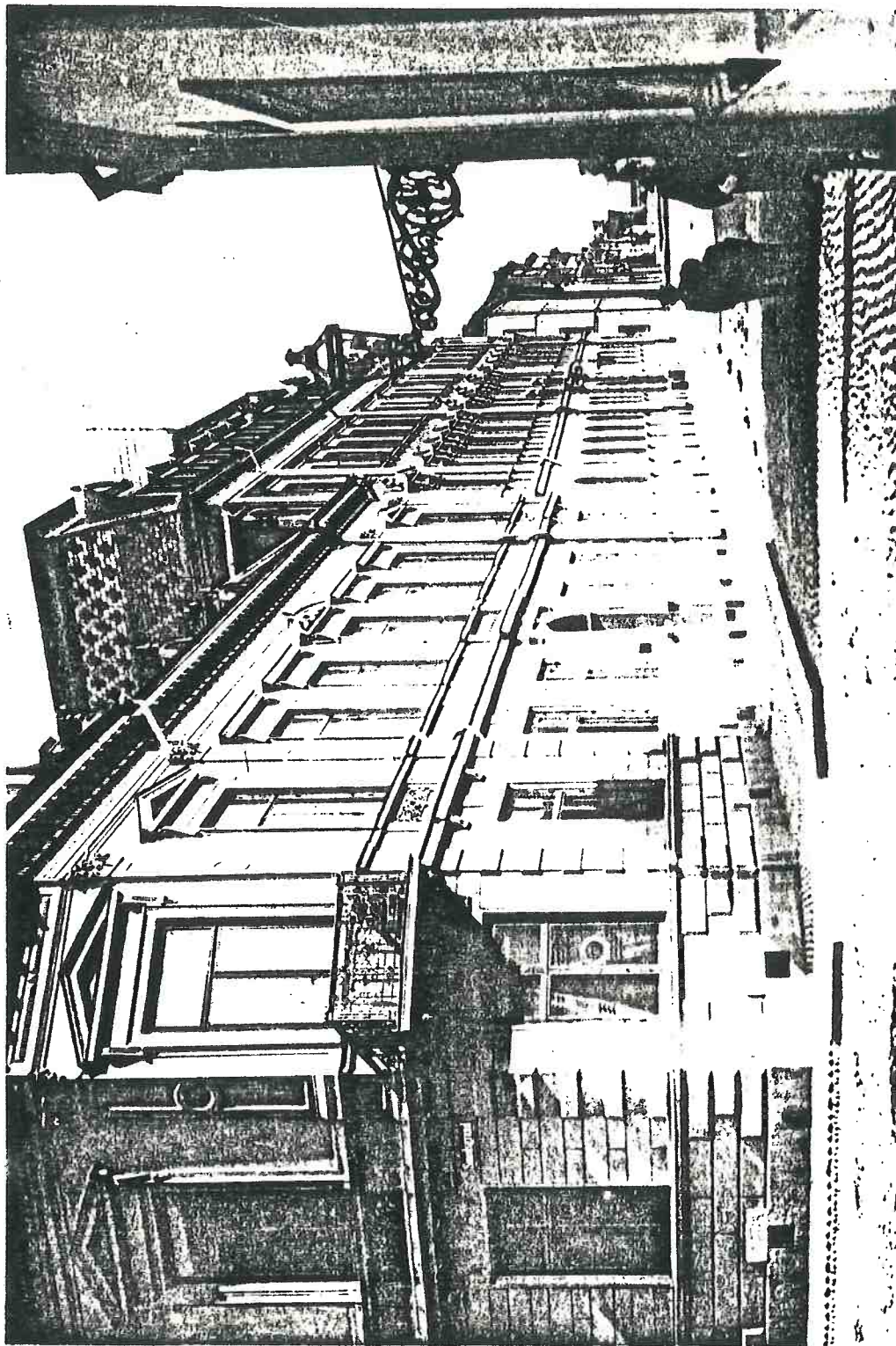
Ånstrands orgelfabrik

Dragarbrunnsgatan mot sydöst från Vaksala-
gatan. Hörnhuset till vänster är ett 1700-tals-
hus, som byggdes om 1888 och därvid erhö-
ll en rik nyrenässansdräkt. De bortre husen i
kvarteren Sala och Oxen uppfördes alla un-
der 1800-talets andra hälft sedan Dragar-

brunnsgatan förlängts från Smedsgränden
söderut. Bebyggelsen i kvarteret Sala revs
1969.

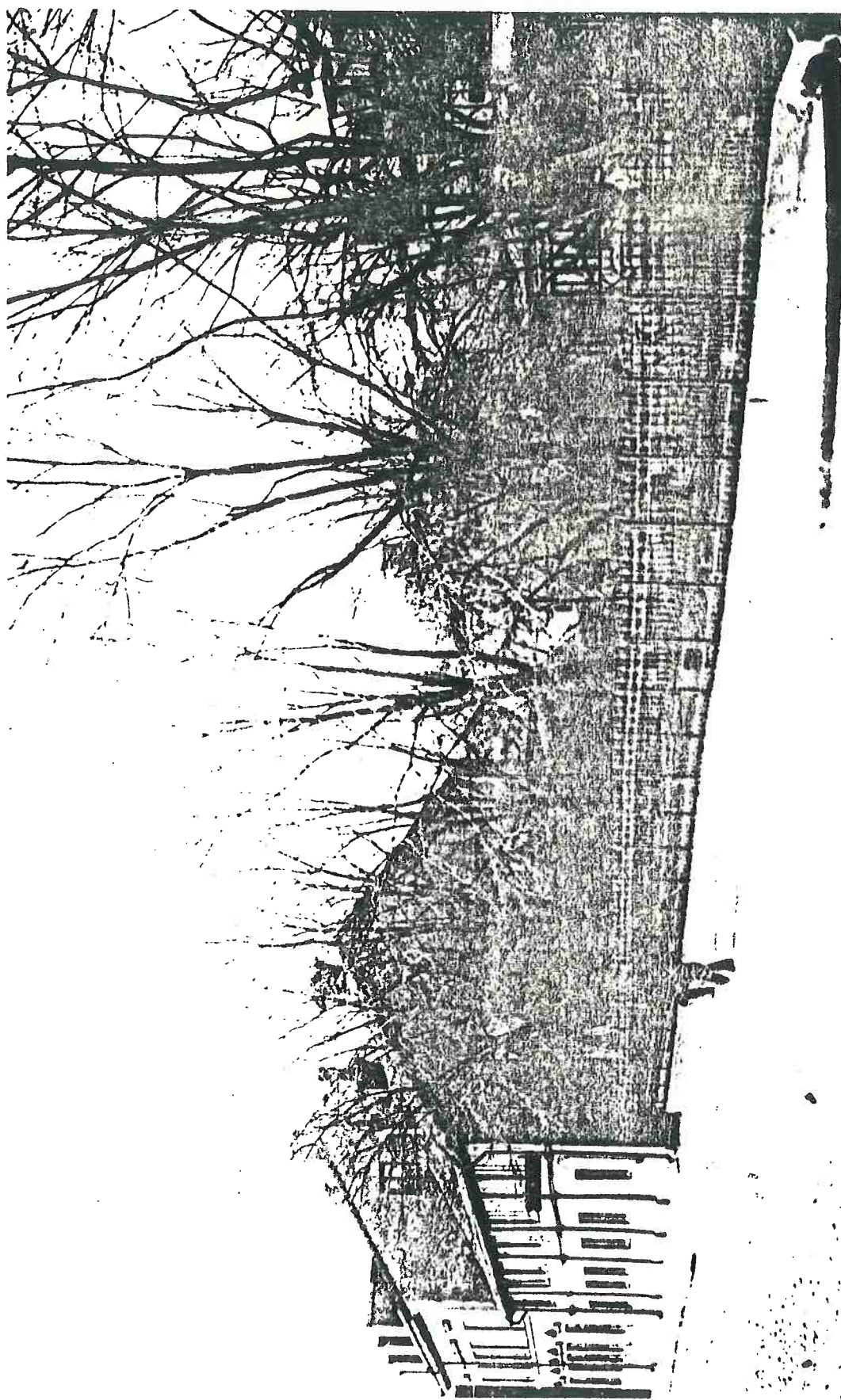
*Ur "Sektelskiftets Uppsala"
Dahlgrens bilder"*

Dragarbrunnsgatan mot öster från Smedsgränd. De båda monumentala bostadshusen i kvarteret Oxen är ritade av C. A. Ekholm, det hitre 1878 och det bortre 1889. Högst upp i det senare huset hade Alfred Dahlgren sin ateljé inrymd, och där bodde också familjen mellan 1890 och 1901.

*Ur "Skekelskiftets Uppsala",
Dahlgrens bilder"*

Kungsgatan mot söder från Smedsgränd. In-
om fastigheten i kvarteret Oxen till höger bör-
jade Folkets Hus-rörelsen sin verksamhet
några år in på 1900-talet. Det lägre bostads-
huset uppfördes på 1700-talet och var ännu i
mitten av 1800-talet det enda bostadshuset
längs dåvarande Stadsdikesgatan söder om

Vaksalagatan. Här hyrde många studenter
små rum under 1800-talet, och huset döptes
av okänd anledning av studenthumorn till
"Märsta". I huset inne på gården till höger
hade Henri Osti under en lång rad av år sin
fotateljé

Ur "Sekelskiftets Uppsala
i Dahlgrens bilder"

DEN ARKITEKTONISKA UTFORMNINGEN

Allmän beskrivning

I BNs arkiv finns odaterade ritningar över det första förslaget till Oxenhuset (Se ritningarna 15.386-15.387 i bilagan). De beskrivs inte här eftersom förslaget ej genomfördes.

Oxenhuset är ett hörnhus av tegel på träpålning. Hörnets avskärning ger prov på tillämpningen av 29§ BS för rikets städer från 1874.

Byggnaden omfattar över källarvåningen, tre våningar samt vindsvåning under tak av fransk renässanstyp. Fasadens fyra våningar är horisontalt indelade i tre delar med hjälp av gesim och genom murlivets material.

Huvudfasaden mot Dragarbrunnsgatan har femton fönsteraxlar och vertikal uppdelning genom mitt- och sidorisaliter. Risaliterna betonas med hjälp av rustika hörnkedjor.

Flygelfasaden mot Bredgränd har sidorisalit på ett fönsteraxel åt hörnet, och därefter fem fönsteraxlar.

Byggnaden har nyrenässansens symmetri och regelbundenhet med den klassiska treindelningen: Rusticerad sockelvåning, kopplad huvudvåning och övervåning (vindsvåning). Bottenvåningen med dess sockelkaraktär understruken genom rusticeringen, uttrycker väggens fasthet och massivitet.

Horisontaliteten betonas genom de kraftigt profilerade listerna, gesim och taklist som skiljer våningarna emellan, och även på den ursprungliga ritningen med hjälp av ristad rustik.

Den ristade rustiken skulle komma bort vid uppförandet och istället lämna plats åt synligt tegel i murlivet. Detta har samband med ett nytt stildrag som började bli vanligt mot slutet av 1880-talet, det s.k. rohau stilen.

Huvudfasaden har inkörsport med kryssvalv som går tvärs igenom huset in på gården till två utskjutande trapphus med serviceingångar. Gårdsfasaden är helt odecorerad och täckt med slätputs.

Gården rymmer ett uthus av rött tegel i det nordöstra hörnet. Uthuset användes ursprungligen som tvättstuga. Mellan uthuset och huvudbyggnaden längs tomtgränsen låg tidigare en smal länga med åtta latriner.

Huset är ett bra exempel på storstads_hyreshus som uppfördes som kringbyggda kvarter med gårdefasaden helt osmyckad vettande mot en trång gård.

Karaktéristiskt för huset och tidsperioden, är den tunga rika ornamentiken på gatufasaderna bestående av gjutna gipsornament framförallt i port- och fönsteromfattningar.

FÖRÄNDRINGAR VID UPPFÖRANDET

Om man jämför de ursprungliga ritningar med byggnaden, upptäcker man att en del förändringar har skett vid uppförandet. Detta har varit mycket vanligt vid byggandet av 1800-talets byggnader. I Oxenhusets fall gäller förändringarna endast utsmyckningsdetaljer.

Först och främst, blev den största förändringen behandlingen av murlivet på gatufasaden i andra och tredje våningarnas höjd. Den planerade ristade rustiken faller bort och lämnar tegelstommen i blockförband synlig (Enligt ett nytt stildrag, s.k. rohbau). Universitetsbyggnaden i Uppsala från 1887, kan ha varit förebilden som har motiverat ändringen.

Portalen över inkörsporten på huvudfasaden, har på ritningen en enkel rusticerad omfattning, men fick senare en mer komplicerad utformning med bl.a. kolonner. Den liknar portalen på sidofasaden vid Bredgränd, fast dess kolonner har skaftringar och utrymmet under fönstrens understycken fylls inte med falsk balustrad.

Utsmyckningen på murlivet i risaliterna, förekommer endast på tredje våningen och har en annan utformning.

Frisen under taklisten har fått en annan dekoration med arabesblad och ranverk i relief med putto.

Gjutjärnsräcket som på ritningen kröner takåsarna på risaliterna, kom tydligen aldrig till/stånd.

OMBYGGNADER OCH FÖRÄNDRINGAR

Sedan huset byggdes 1889, har följande ombyggnader och förändringar skett:

1911 inreddes vindsutrymmena i husets östra gavel. Vinden inreddes till två rum med kakelugn. (ritning 150384).

1915 inreddes en ateljevåning i vindsvåningen. Arkitekten för detta var Theodor Kellgren. För att göra ateljevåningen något större byggdes ett slags utskjutande burspråk mot gårdsfasaden. En innervägg revs och en annan uppfördes (ritning 150385).

Åren 1936-1937 ändrades fasaden i bottenvåningen då en affärslokal inreddes i hörnet Dragarbrunnsgatan-Bredgränd. Fönsterna förstörades i deras nedre del, och tre skyltfönster upptogs på detta vis på Bredgränd och ett på Dragarbrunnsgatan. Samtidigt ombyggdes skulpturnischen och en dörr upptogs i hörnet. (ritning 150375).

Samma år gjordes de mest genomgripande förändringar som byggnaden genomgått då den ursprungliga rumsindelningen ändrades till mindre lägenheter. I samband med renoveringen gjordes följande arbeten : 1)

Fastigheten försågs i sin helhet med värme och varmvatten och samtliga kakelugnar revs.

Utvändigt renoverades byggnaden då gårdsfasaden vattrevs och avfärgades. Gatufasadens ornering reparerades och oljemålades. Samtliga fönster, med undantag för trappfönsterna kopplades.

Trappuppgångarna skulle förses med en liten elektrisk hiss. Detta genomfördes endast i det södra trapphuset. I trapphusen inrättades även sopnedkast.

I källaren inreddes värmecentral, soprum samt tvättstuga och torkrum. I samband med detta, skulle uthuset som innehöll en äldre tvättstuga rivas. Detta skeddes dock inte.

Nya elinstallationer gjordes för hela byggnaden.

Skiljeväggar mellan lägenheterna gjordes av dubbla sju cm plattor med en arkimatta därimellan. Till de övriga nya väggar användes fem eller sju cm tjocka slaggplattor. Nya

ventilation-evakueringsrör av asbesttrummor inrättades.

Badrummens bjälklag iordningställdes så att fyllningen isolerades med blyplåt innan övergolvet lades. Samtliga golv försågs med linoleummattor eller parket. I bad och toaletttrum lades golvplattor. Källargolven cementerades och inkörspoten golvläggades.

Alla äldre inredningsnickerier användes i så stor utsträckning som möjligt. Kök och kokvrår försågs med mat-skåp, serveringsskåp, diskbänkar och gasspisar. För badrum och toaletter med badkar, WC-stolar och handfat.

Trappuppgångarna och entreerna målades. I hisstrumman och pannrummet kalkades väggarna. Kök och kokvrår, bad och toaletttrum samt tvättstuga och torkrum oljemålades. I övriga rum limfärgades taken, ^{och} väggarna tapetserades.

Källaren iordningställdes till skyddsrum och därför försågs källaröppningarna med järnluckor.

Huset fick genom dessa ombyggnader, en helt ny lägenhetsindelning enligt följande:

BV: affärslokal med lägenhet samt fyra lägenheter.

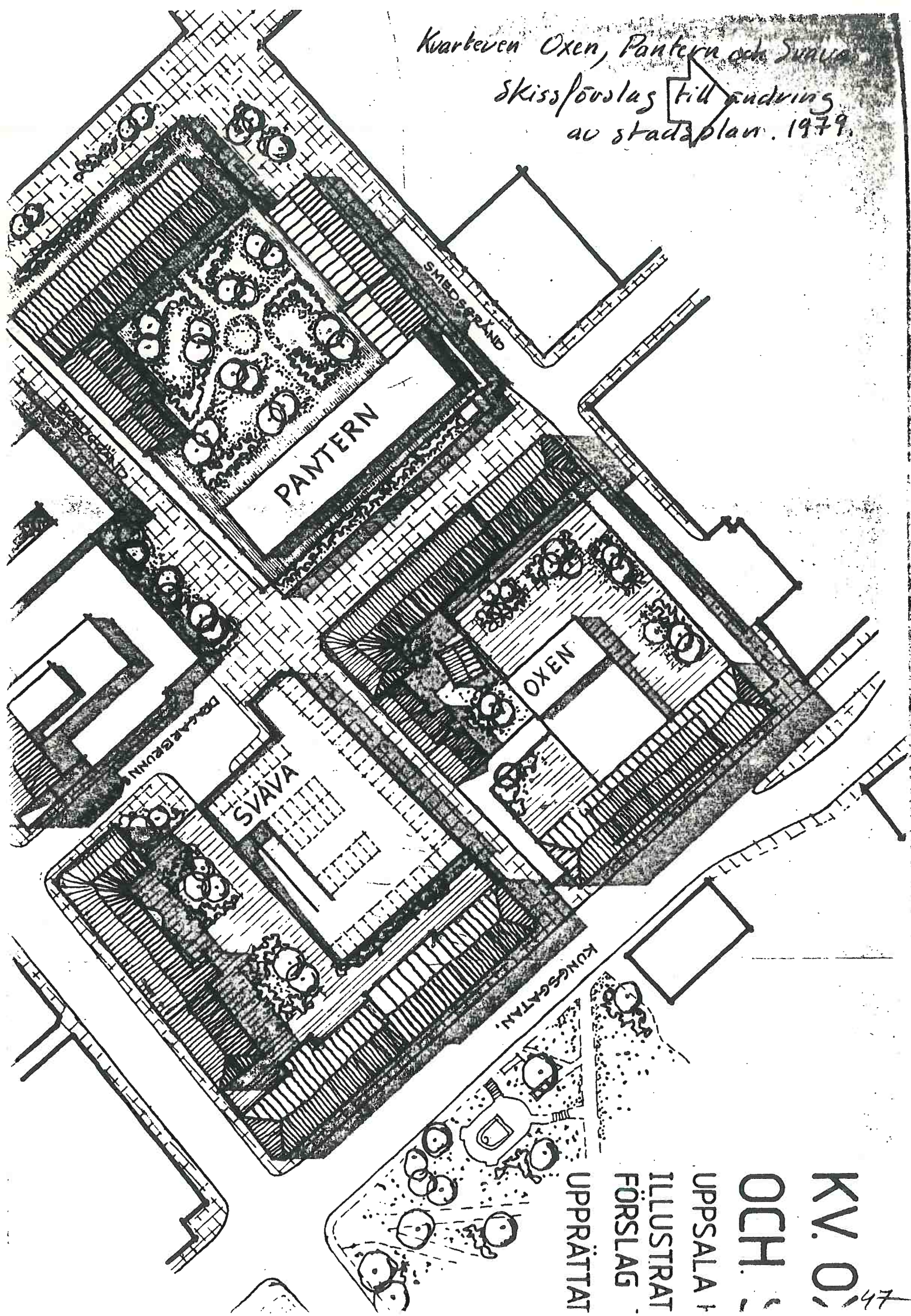
1 V och 2 V: åtta lägenheter per våning.

3 V: sju lägenheter.

1979, reparerades fasaden åt gatusidan med en grovlappning av cement, där ornamentiken var skadad. Samtidigt med dessa arbeten uppsattes även nya stuprör och taket lagades provisoriskt.

1) Se handlingsförteckningen i BNs arkiv (150369)

Kvarteren Oxen, Pantern och Svava
 Skissförslag till ändring
 av stadsplan. 1979.

KV. O.
 OCH.
 UPPSALA
 ILLUSTRAT
 FÖRSLAG
 UPPRÄTTAT

UTVÄRDERING OCH FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Allmänt

Bevarandet av Oxenhuset är i dag i princip avjort. Även om det sista stadsplaneförslag^ket blev godkänt, kommer stadsplaneförslaget under bearbetning att innehålla riktlinjer för bevarandet av fastigheten.

Oxenhuset har ett unikt värde, och är ett fint exempel på borgeligt bostadshus, utfört under ett tidsskede då Kungsängsrotens status förvandlades i samband med tillkomsten av järnvägsstationen. Detta skulle speglas i den arkitektoniska utformningen genom särskilda drag som t.ex: taket i fransknässans stil och den obehandlade byggnadestommen som lämnade tegelförbandet synligt (Rohbau stilen). Husets läge (i hörnet av två gator med olika bredd) och tillämpning av Byggnadsstadgan skulle också påverka husets mått och utformning, och ger det en personlig karaktär.

Historiskt bidrar Oxenhuset med att det uppfördes av Uppsalas första stadsarkitekt C.A. Ekholm samt att det under 1890-talet kom att inrymma Alfred Dahlgrens ateljé och bostad.

Miljömässigt har Oxenhuset även ett stort värde. Centralt beläget i Uppsalas stadskärnan, tillhör det de få bostadshusen som överlevde 1960- och 70-talens rivningspolitik. Huset bryter mot de torra funktionalistiska formerna som den citybebyggelsen består av, och vittnar om 1880-talets arkitektoniska ideal.

Socialt är dess värde inte mindre. I en stadskärna som genom kontorisering och "varuhusering" har mer eller mindre avbefolkats får dess funktion som bostadshus en stor betydelse.

Men Oxenhusets värde måste uttryckas i ett större sammanhang, därför är miljön omkring av lika stor betydelse, framför allt den äldre bebyggelsen som återstår längs Dragarbrunnsgatan och i de omgivande kvarteren. Bevarandet måste inrikta sig på miljöer, inte endast på enskilda hus.

Genom rivningen av grannfastigheten (C.A. Ekholms eget hus fr. 1879), förstörde man ett viktigt led i Oxenhusets histo-

riska bakgrund, samtidigt som man bröt kvarterets stilmässiga enhet längs Dragarbrunnsgatan.

Utformningen av huset som skall byggas på rivningstomten (1981 enligt planerna) kan bli en känslig fråga. Det är av stor vikt att den blivande fastigheten anpassas i färg och form till Oxenhusets karaktär.

Bevaringsåtgärder

q-markering av huset borde kunna räcka för att effektivt skydda byggnadens karaktär. Den bör kunna genomföras snabbare än en byggnadsminnesförklaring. Beteckningen q, räcker också för att upplysa länemyndigheten att de kulturhistoriska kraven för extra låneinsatser är uppfyllda. q-markeringen på plankartan skall i så fall kompletteras med beskrivning och sådana bestämmelser vad gäller ombyggnaden av fastigheten, att det av planen framgår att ett miljöbevarande på ett kulturhistoriskt tillfredsställande sätt, verkligen avses.

Angående grannbebyggelsen och särskilt för den obebyggda granntomten, bör 38§ BS kunna åberopas inom det pågående planstadiet för området. (Diös kan knappast väntas acceptera q-markeringen)

I den nya stadsplanen bör man undvika BH-bestämmelsen, detta för att hindra kontorisering i efterhand. Istället bör man ange byggnadsrätten för varje fastighet (maximalt utnyttjande i % av våningsytan)

Tekniska åtgärder

Inom ramen för ett bevarande av Oxenhuset, bör följande åtgärder genomföras för att återställa eller bevara de arkitektoniska kvaliteterna i byggnaden:

- Lagning av putsskadorna på fasaderna. Putsning och avfärgning enligt RaÄ:s anvisningar.
- Lagning av de dekorativa elementen i fasadernas utsmyckning, profiler, konsoler, tandsnitten på taklisten, utsmyckningen i fönster-och portomfattningar. Där detaljer saknas tillverkas nya.
- Återställande av de fyra fönsteröppningarna i BV (hörnet Dragarbrunnsgatan-Bredgränd) till dess ursprungliga storlek

Gatu-
fasaderna:

och utformning. Dörren som öppnats i hörnet (under 30-talets ombyggnad) bör kunna kvarstå.

- Byte av skyddplåten på fönsternas överstycken samt iordningställande av akrotorierna.

- Borttagning av de järnluckorna från 1930-talet som gömmer källaröppningarna.

- Justering, reparation eller byte (i passande stil) av ingångsportarna. Porten vid Dragarbrunnsgatan kan ersättas med fördel med en grind i järnsmide i passande stil, som skulle ha fördelen att släppa ljuset genom valvet.

Taket:

- Genomgång och reparation där det behövs av takkonstruktionen och bjälklagen. Genomgång och byte där det behövs av taktäckningsmaterialet, dock endast mot liknande material. Stor hänsyn bör tas till de partier som är täckta med skiffer.

Gårdsfasaden:

- lagning av frost-, vatten-, och putsskadorna på fasaden. Putsnings och avfärgning enligt RaÄ:s anvisningar.

- Borttagningen av tillbyggnaden i VV bör undersökas närmare eftersom detta skulle leda till dyrbara åtgärder.

Uthuset:

- Uthuset bör bevaras och få en ny funktion som t.ex: hobbyrum.
- Genomsyn och reparation där nödvändigt.

Allmänt:

- Vid reparation eller byte av snickerier, används originaldelar i största möjliga omfattning.

- Snickerierna målas enligt originalfärskala.

Interiörerna:

- Översyn av utsmyckningen i entréhallen på Bredgränd.

- Lagning och uppfräschning av väggmålningarna i entréhallen.

- I trapphusen får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ändringar av eller ingrepp i befintlig rumsindelning, stomme eller fast inredning.

- Där golvbeläggningen förändrades under 1930-talet, återställs den till ursprungligt skick enligt bevarade partier.

- Om möjligt byts de lägenhetsdörrar från 1930-talet, mot dörrar av 1890-tals karaktär.

- Den aktuella lägenhetsindelningen är från 1937. Vid en eventuell ombyggnad, bör hänsyn tas till de sociala aspekterna så att lyxsanering undviks.

Miljön:

- Angående gårdsmiljön skulle det vara önskvärt att en gårds-sammanslagning sker mellan de berörda fastigheterna. I det fallet skulle gården kunna planteras med träd och annan vegetation. I värsta fall bör gårdsmiljön kunna förbättras genom att det höga plankstaket ersätts med ett gallerverk eller liknande.

Planeringsåtgärder

- Önskvärt är att bebyggelsen i kvarteret Svava bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Framför allt på de yttre delarna längs Smedsgränd och Dragarbrunnsgatan.

- Om ett parkeringshus verkligen måste tillkomma i kvarteret, borde det kanske kunna placeras på kvarterets inre del och på det fria utrymmet vid Dragarbrunnsgatan. Frågan är också hur Oxenhuset annars skulle tåla grannskapet av ett sådant hus.

- De små affärer i kvarterets norra del längs Smedsgränd, är av stor betydelse för stadsmiljön.

- Planförslagets trafiklösning, innebar en tydlig förbättring av trafiken i området. Viktigt är att Bredgränd avstängs för trafiken. I det fallet blir de små affärerna och den äldre miljön kring Bredgränd av stor betydelse för gränden som gågata.

- Avstängning av Dragarbrunnsgatan mellan Bredgränd och Smedsgränd är av stor vikt för en miljöförbättring i området.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Tryckta källor

- Arkitektur Nr 5/1971, Centrumkvarterens öde-återblick på
50- och 60-talen i svenska städer.
- Blomberg I, Eisenhauer E: Varsam ombyggnad. Byggforskningen
R 7: 1976.
- Broberg S, Paues C: Färgsättning av putsfasader i Sthlm
1880-1930, Sthlm 1975.
- Ekstedt I, Löfberg S, Rudberg S: Stadsgeografiska studier
över Uppsala, Uppsala 1944.
- Harnesk H, Oscarsson U: Uppsala fr. medeltiden till år 1900,
en kortfattad översikt. Uppsala 1977.
- Hellin: Kampen om Öfre Slottsg. Sthlm 1975.
- Herdin K W: Bygga och bo i äldre tider. Uppsala 1932.
- Inventering av stadsdelar och tätorter inom Uppsala kommun.
Uppsala 1974
- Sekelskiftets Uppsala i Dahlgrens bilder.
Stadsbildens framtid. Uppsala 1964.
- 1800-talets stenstad. Sthlm 1977.
- Svensk porträttgalleri, XX. Sthlm 1901.
- Uppland 1973, Upplands fornminnes förenings årsbok. Uppsala 73.
- Uppsala samhällsgeografiska studier, Nr 12. Uppsala 1977.

Otryckta källor

- Ehn O: Uppsalas stadsbild, stadens begynnande omvandling
1809-1867. Lic. avhandling. Uppsala 1968.
- Kommunicerings handlingar m. andledning av rivningsförbud
J.M.L. BL § 35a. Stads Ark. Kontoret. Uppsala 77-10-13.
- Philipson B: Det Rappska huset i Uppsala. Uppsats ht 1963.
Institutionen för konsthvetenskap. Uppsala 1963.

Arkiv

- Byggnadsnämndens arkiv: Ritningar.
- Länstyrelsen i Uppsala, planenhetens arkiv: Stadsplaner.
- Stadsarkitektkontoret: Inventering- Cityplanering 1974-75.
- Upplands museets arkiv: Press klipp.
- Stadsarkivet i Uppsala: Byggnadsnämndens protokoll.

Fastighets- beteckning	Dragarbrunn 28;1					
	Oxen 4					
Fastighets- adress						
Sök.namn adress, tel						
Ansv arbets- led namn, adr						
Lover avser	Bostadshus					
Diverse uppgifter	Tomtyta	Lover avser Ny-ombyggnad		Lån	Lov den	Reg nr
	Byggn yta	P-platser	Skr-platser	Inspektör	Slutbes den	Reg nr
Ink dat beslutsdat	Typ. handl, beslut	Spec konsult nr etc			Re d dat ev dat	Handlingsnr
		Beskrivning över ändringsarbeten				150369
*	10.12.1936 § 772	Sektion				150370
*	"	Källarplan				150371
*	"	Bottenplan				150372
	"	Våning 1 o. 2 trappor				150373
	"	Våning 3 trappor				150374
	13.5.1937 § 368	Fasader mot Dragarbrunnsg. Bredgränd				150375
*	"	Bottenplan				150376
*	28.10.1937 § 757	Våning 1 o. 2 trappor				150377
*	"	Våning 3 trappor				150378
*	16.3.1889	Fasad mot Dragarbrunnsg.				150379
*	"	Fasad mot Bredgränd				150380
*	"	Sektion A-B				150381
*	"	Vindsplan, grundplan				150382
*	"	Plan 1,2 tr. situationsplan, bottenplan				150383
	§ 35 8.5.1911	Vindsplan				150384
*	§ 54 11.5.1915	Vindsplan, situationsplan				150385
*	1889?	Fasad mot Dragarbrunnsgatan				150386
*	1889?	Fasad Bredgränd, sektion A-B				150387
/	Uthus	Fasad, sektioner, plan, situationsplan				150388

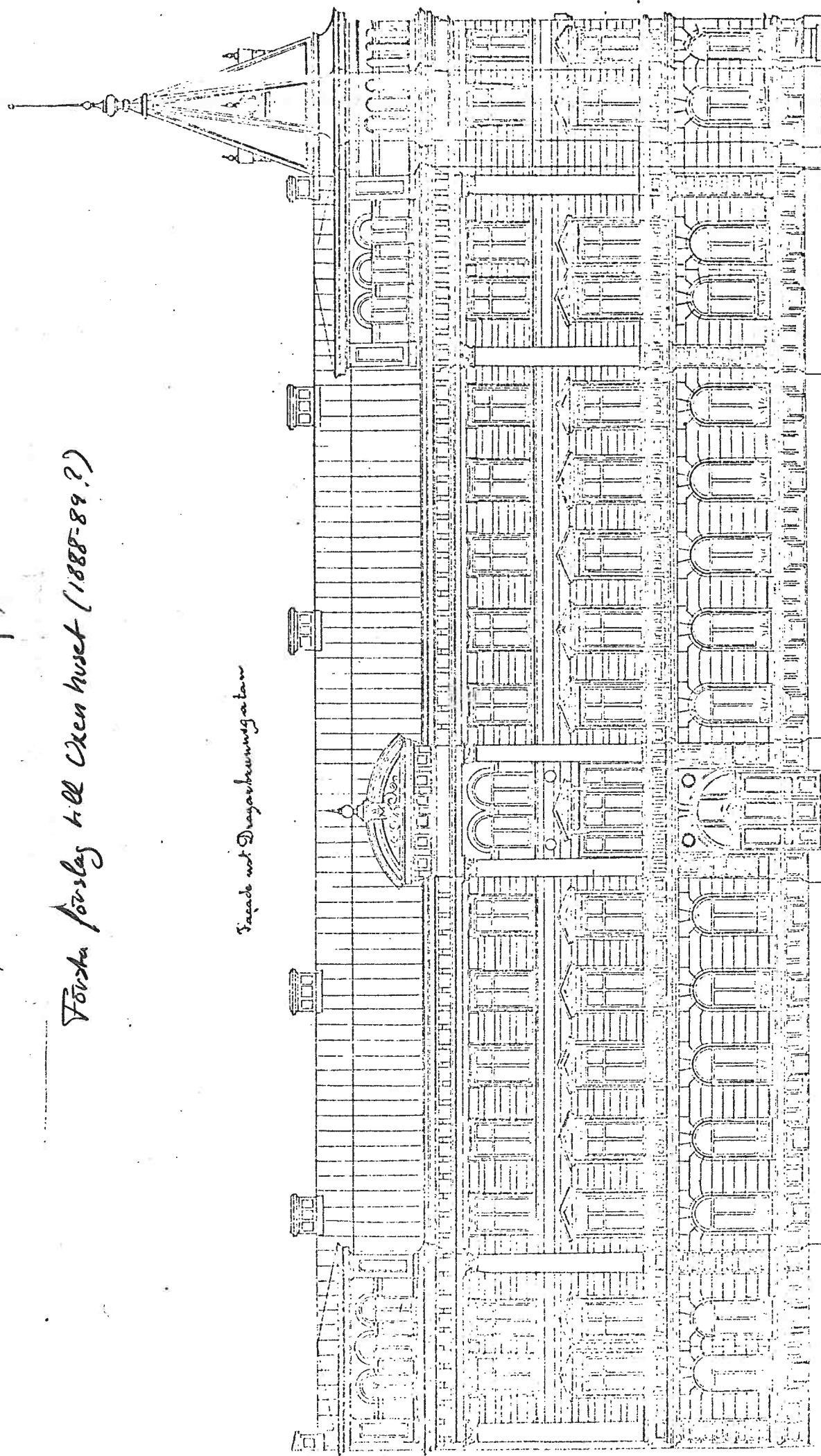
[illegible]

Ritning till koningshus å konsten N:o 4
 Qvarteret Oxen i Upsala.

1888

Första förslag till Oxen huset (1888-89?)

Facade mot Dragarbrunnsgatan

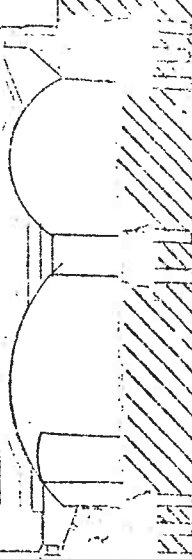
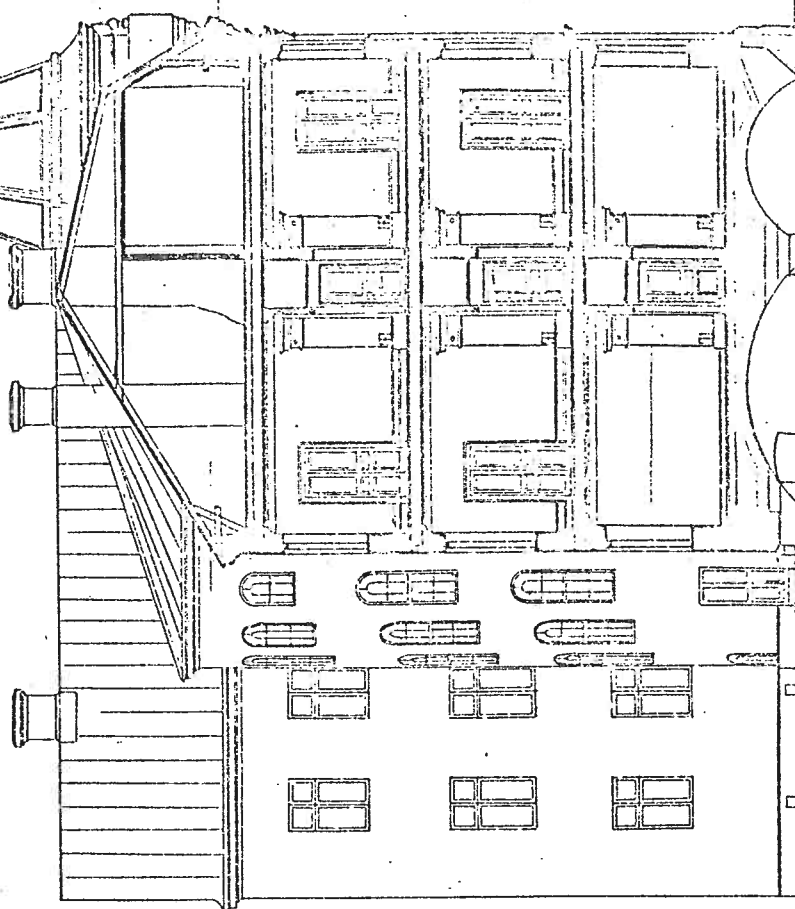
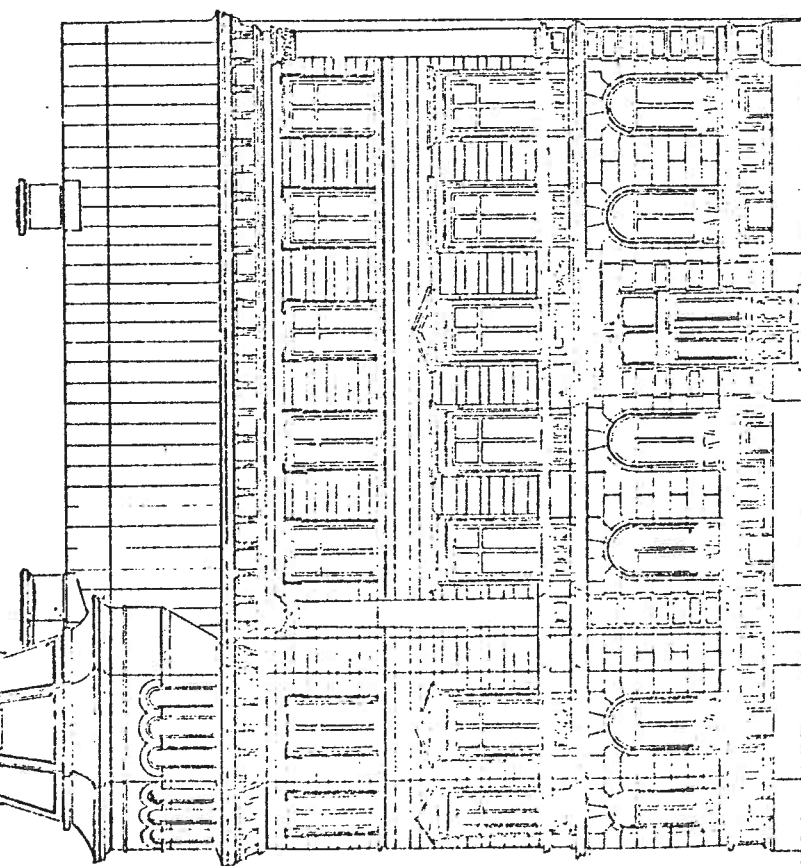
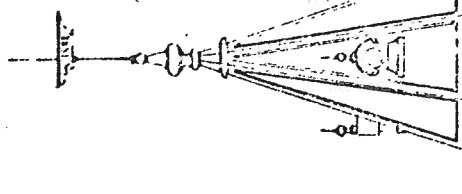

Öfverflykt till böningshus & koret i Uppsala.

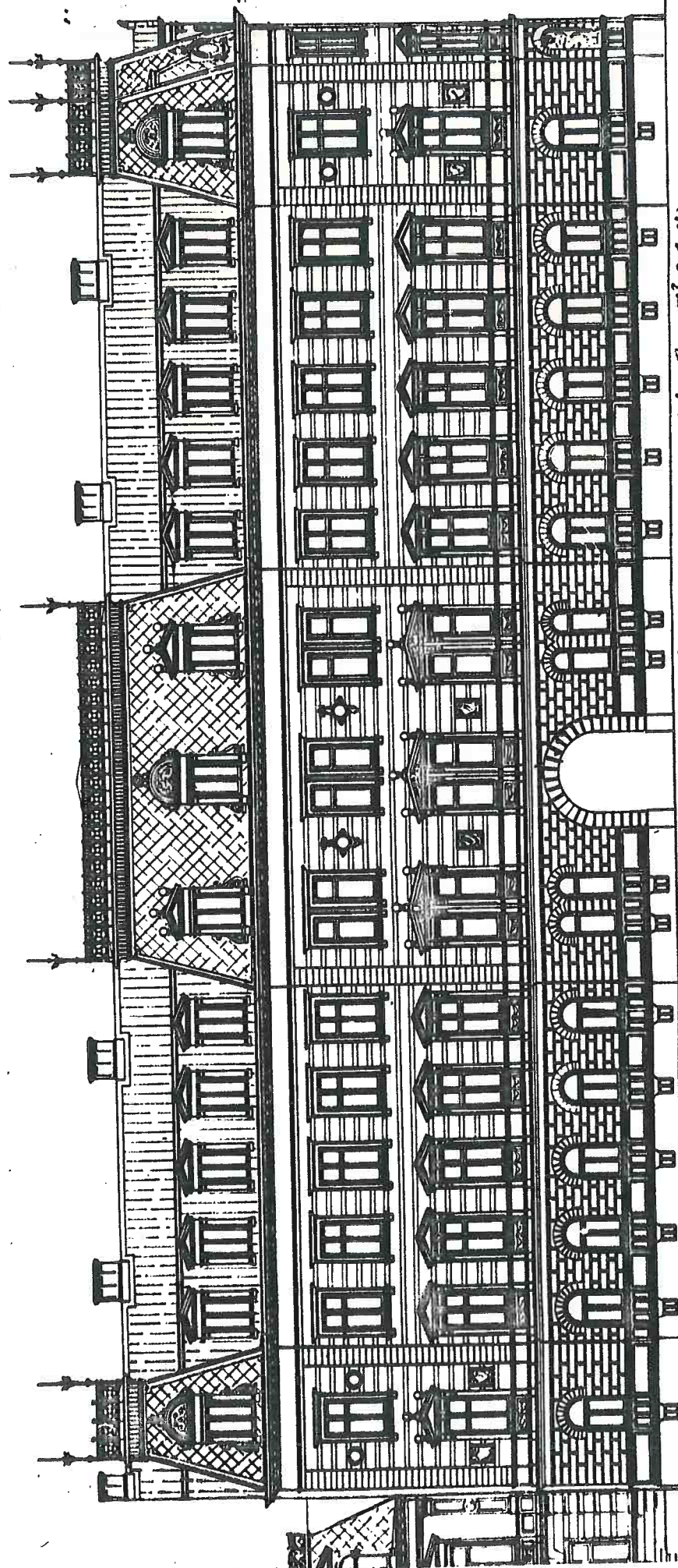
1888

Första förslaget till Öfverflykt (1888-89.?)
 Genomförelse i a-b.

Första mot Öfverflykt

RITNING TILL NYBYGGNAD Å TOMTEN N° 4 Qv. Oxen.

År 1899 de skedd en allmän auktion för byggnad på tomten N° 4 Qv. Oxen. Den byggnad som är skedd en allmän auktion för byggnad på tomten N° 4 Qv. Oxen. Den byggnad som är skedd en allmän auktion för byggnad på tomten N° 4 Qv. Oxen.

År 1899 de skedd en allmän auktion för byggnad på tomten N° 4 Qv. Oxen.

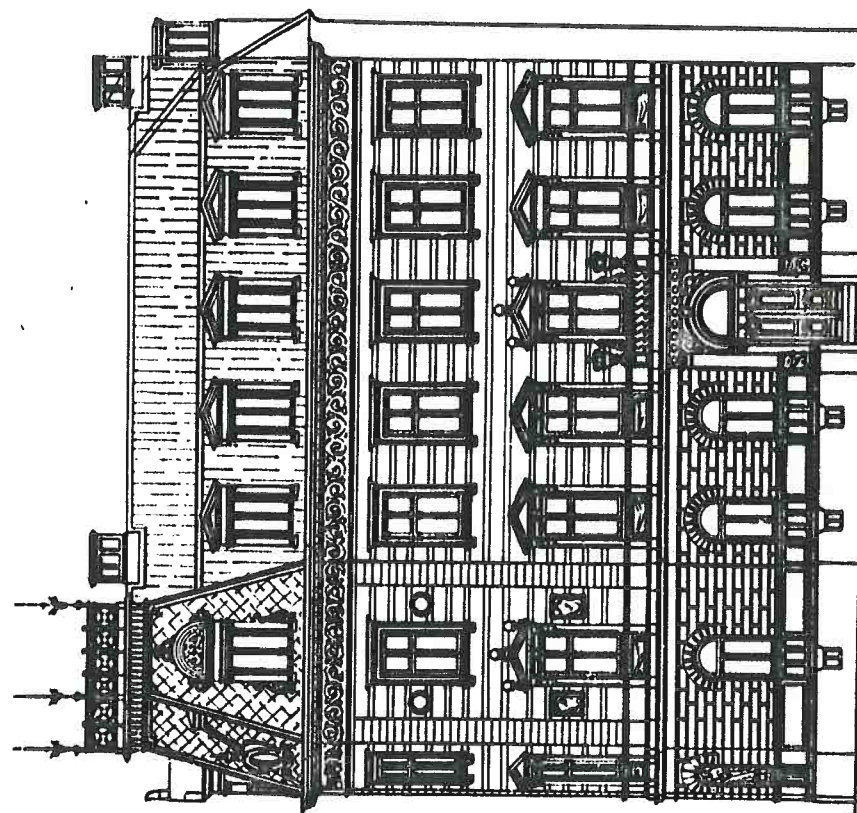
År 1899 de skedd en allmän auktion för byggnad på tomten N° 4 Qv. Oxen.

RITNING TILL NYBYGGNAD Å TOMTEN N° 4.

QVAFT: OXEN.

FASAD MOT BREDEGÅRD.

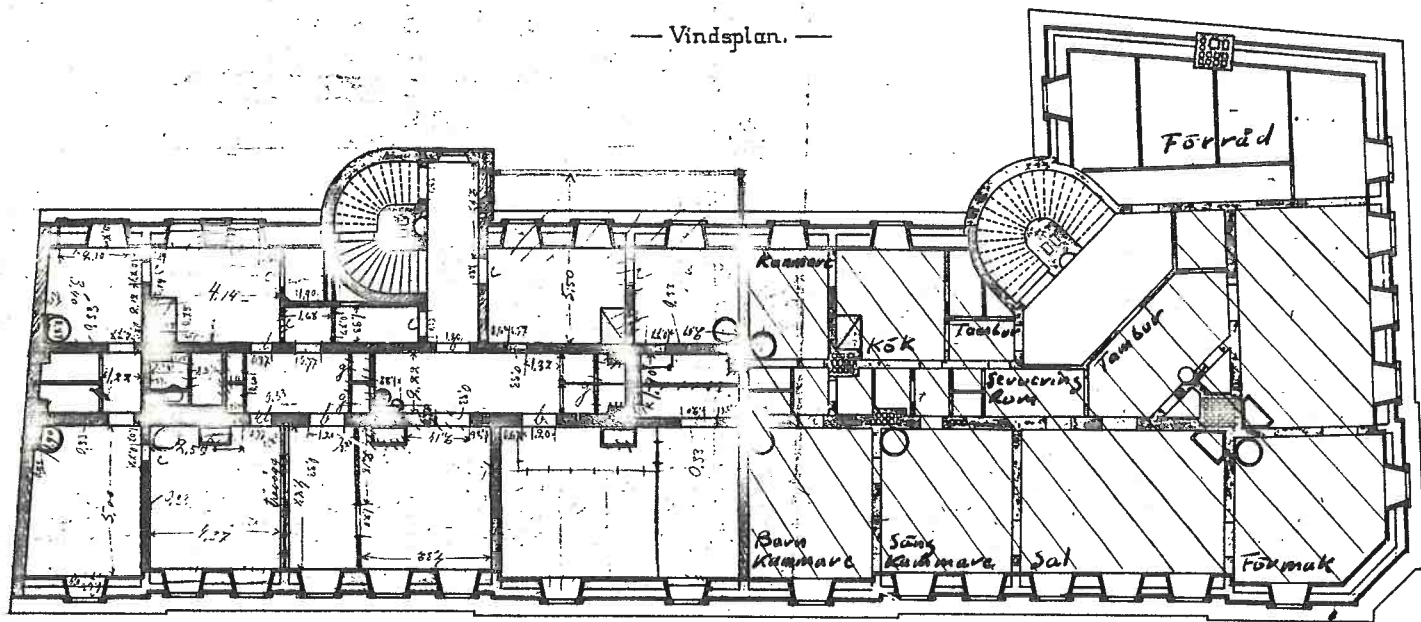
År 1889 den 16 Mars - 2000 37000 för Öppnande af
 sig till den offentliga af 1889: den 16 Mars - 2000 37000
 för Öppnande af 1889: den 16 Mars - 2000 37000

Ö. W. W. W.

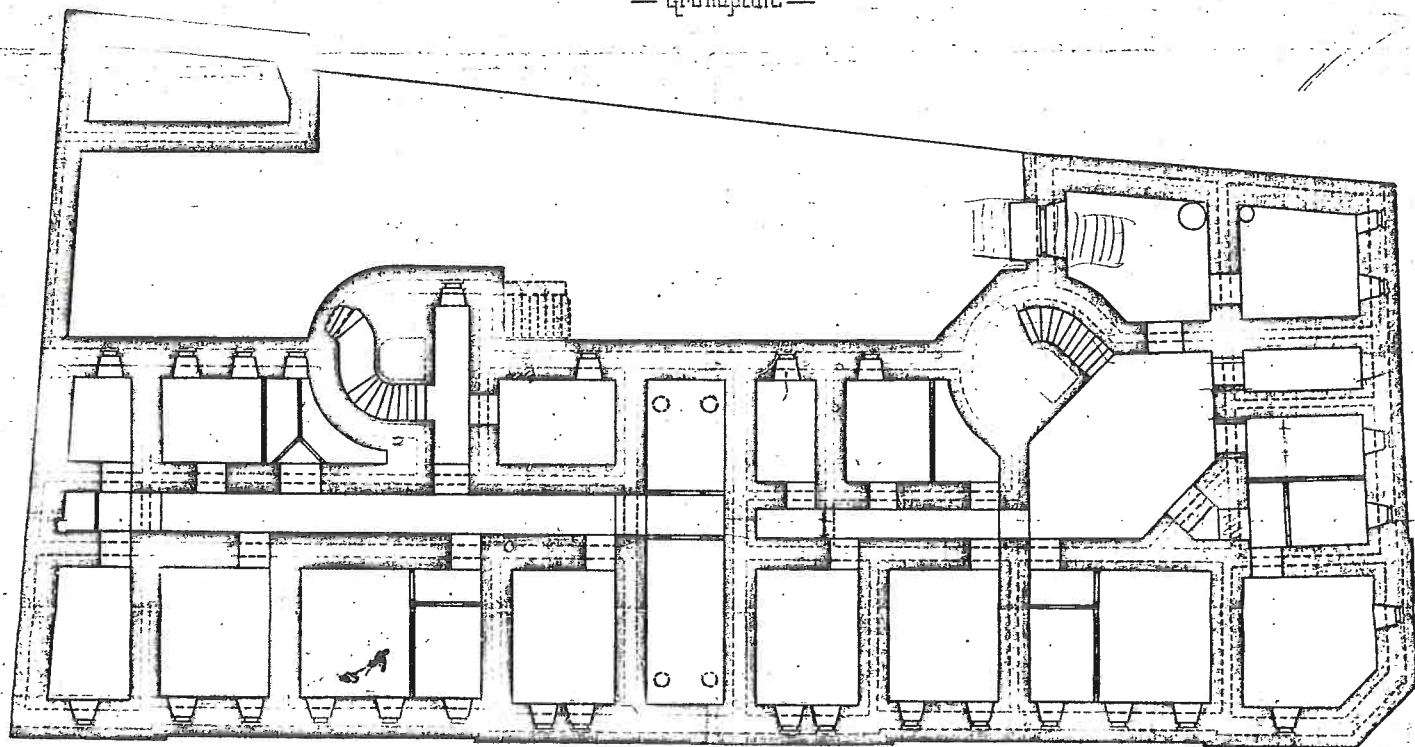
Ritning Till Nybyggnad A Tomten N:4 Qv. Oxen.

150302

— Vindsplan. —

— Grundplan. —

År 1889 den 16. vilkast anordnad uppmätning för byggnad. Meddelt tillstånd till uppmätning af den
denna ritning beträffande byggnaden, på för protokollet förmedlad, utgående, byggnaden, planerad och utgående.

J. M. M. M.

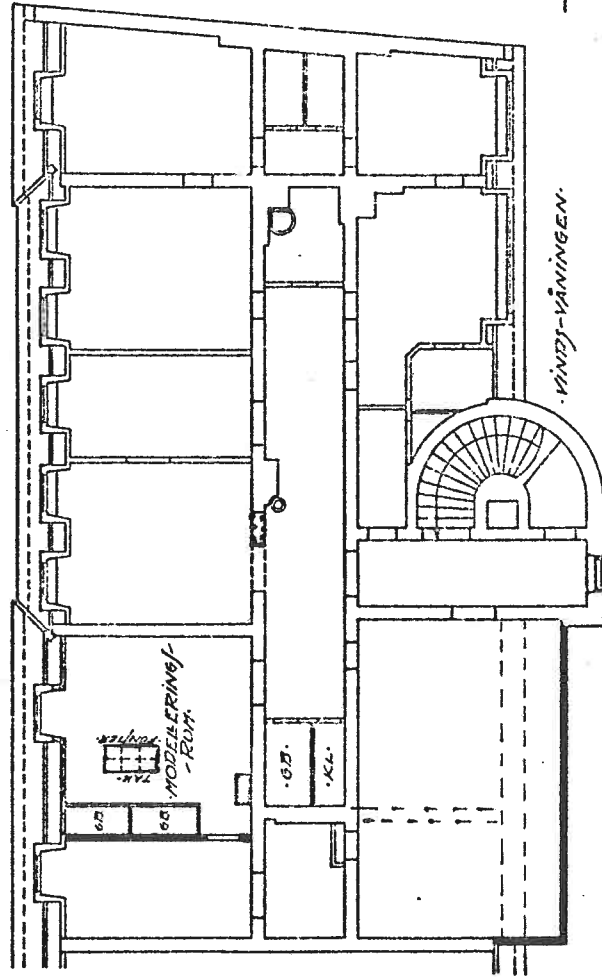
Uppsala: Jan. 1889.
Carl M. M.

•RITNING•TIL•INREDNING•AV•RUM•
 •I•VINDJUTRUMMET•
 •I•BONINGSHUSET•TOMT•N:3•4•
 •KV•OXEN•I•OPALA•

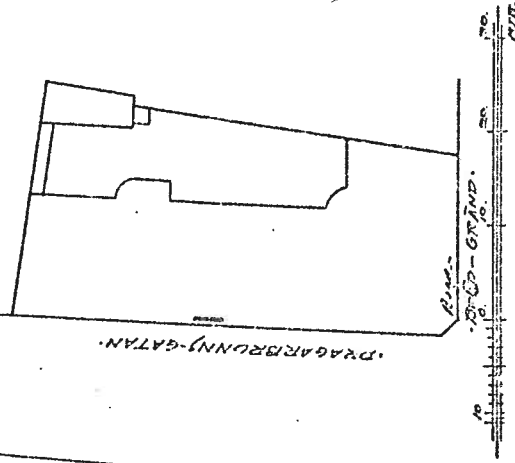
1915.

808. I 1915-års 4. kv. 3. områdes byggnadsnämnden i Örebro beslutade att bygga ett vindjutrums- och boningshus i Oxen i Opala. Huset skall byggas i 4. kv. 3. områdes Oxen och skall ha en area på ca 1000 kvadratkilometer. Huset skall byggas i 4. kv. 3. områdes Oxen och skall ha en area på ca 1000 kvadratkilometer.

123335

SITUATIONSPLAN.

OPALA-DEKORATIONSBYGGNADEN
 ARCHITECT

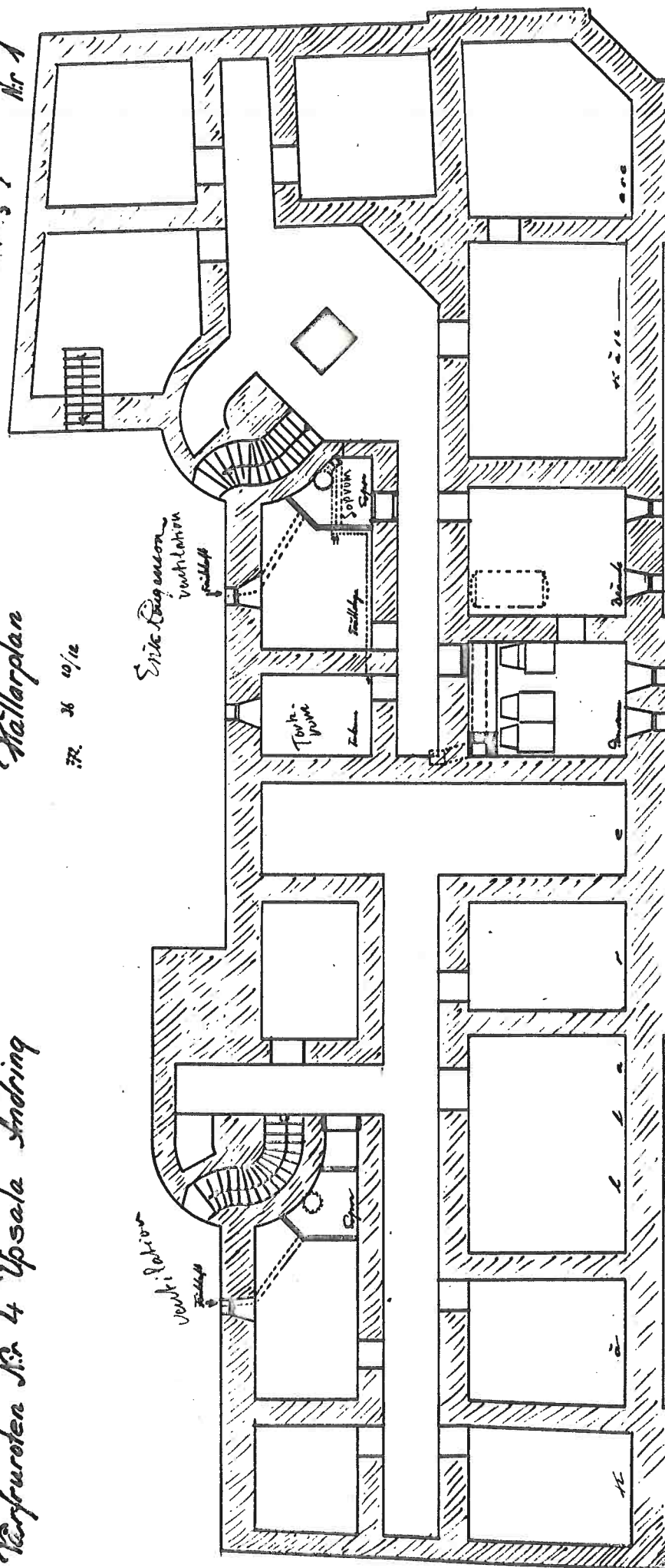
— Nya väggar
 ---- Rinnar väggar.

Oxon
Varfveroten Nr 4 Upsala Ändring

Hallplan

372 26 10/12

1000 2 Nr 1

30 Meter

20

10

5

2.5

Sk. 1:100

Skapplan: sept. 1936

Skapplan

Varfrunoten Nr 4 Upsala Andning av Bottenväningen

ERIC HUGANSON

30 Meter

20

70

$k_x = 1:100$

— ■ — *Alfa vägar igen merade dörrar*

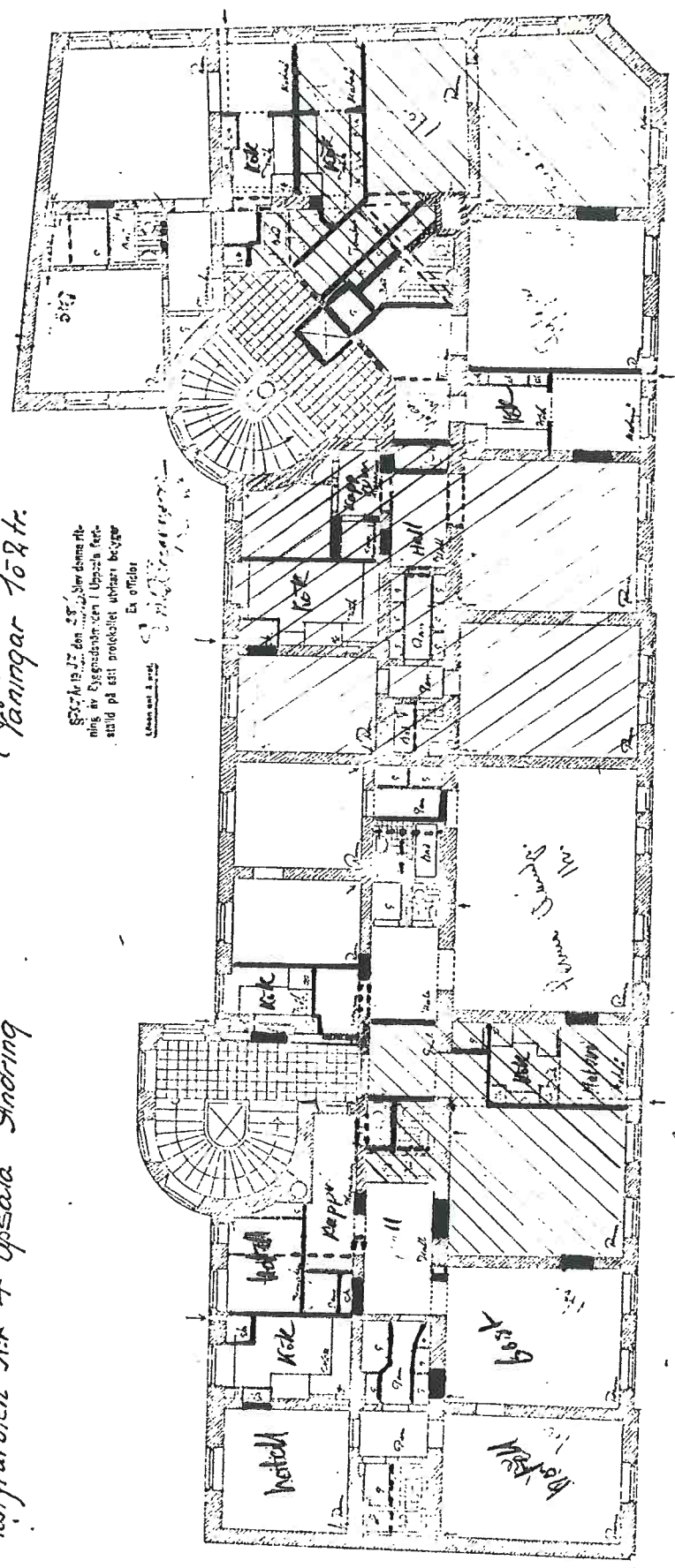
— — — — *Rima vägar*

Oxen m 4
Yänfureoten Nr 4 Upsala Ändring

Yänningar 10-2 tr.

100027

Stycke 19. 17. den 28. 18. 1917. Sveriges riks-
ning av Egenhemsrätten i Upsala för-
ställd på ett protokoll utkast be-
läst av 2 stycken
Ex officio

Stockholm i okt. 1917
L. J. Jönsson

30 Meter

Sk. 1:100

— Nya väggar / isenmurade dörrar

--- Rinnar väggar.

Orenså
Borgerstr. 4 Upsala Andring

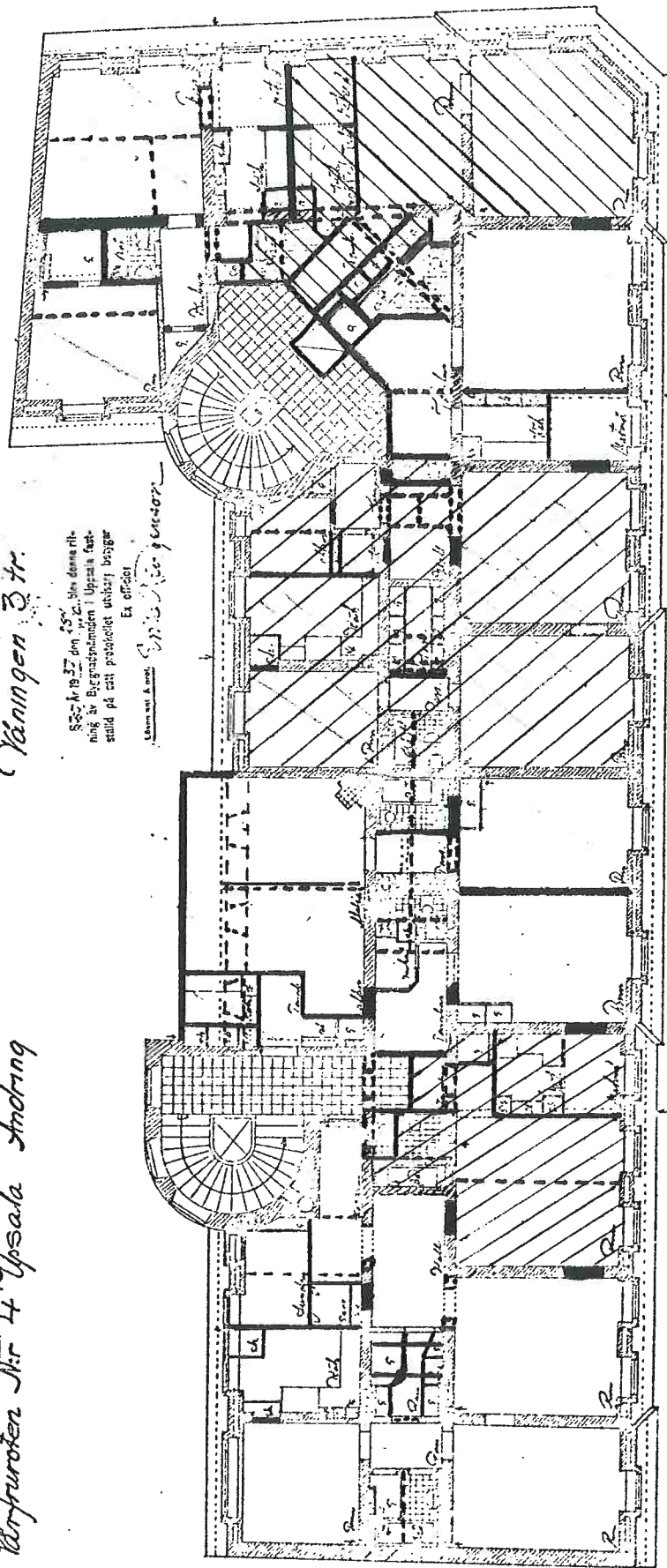
Vänningen 3 tr.

100370

S. 2. 19. 37 den 2. 2. 1937 denna ritning är Borgerstr. 4 Upsala Andring ställd på ett protokoll utskott bevisar

Ex offid.

L. 1937 100370

100370

30/10/37

Sk. 1:100

Stockholm 2. okt. 1937
C. J. J. J.

— Nya vägar i genomsnitt dörren

--- Renna vägar

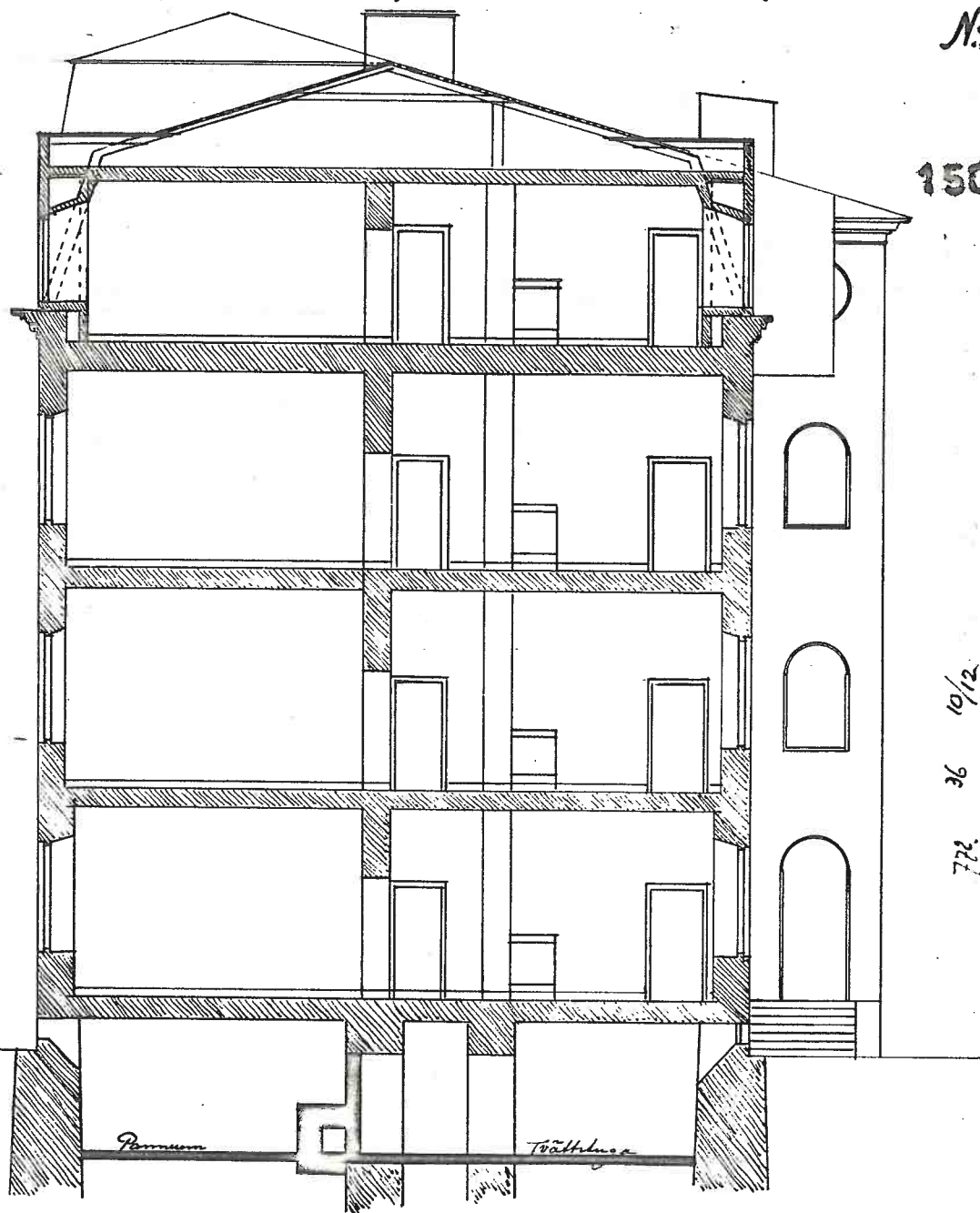
Oxen
Vårfruroten Nr 4 Upsala Ändring Sektion
Nr 5

Sektion
Nr. 5

150370

777 10/12 96

Eric Rodgerson

Q.N 1050

$f_k = 7:100$

70 Meter

Stockholm; Sept. 1936

~~Chlorobryum~~

Nybyggnadsförbud.

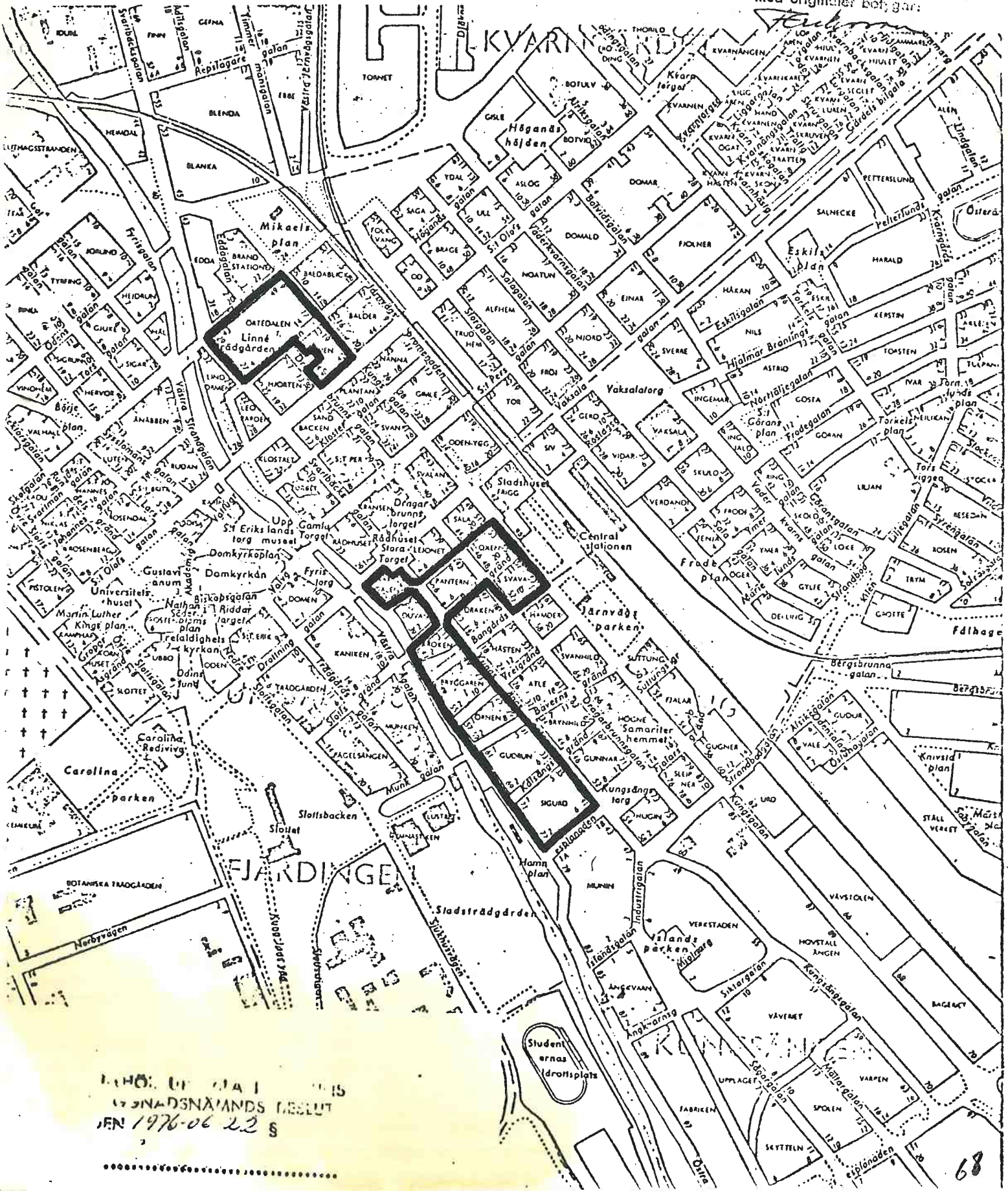
UPPSALA
KOMMUNSTYRELSE
Ink 1976 06. -39
11402/18

Bilaga
till länsstyrelsens beslut i ärende
11.084-2294/76

 Område med förordnande enl
15 och 35 §§ byggnadslagen

Skala 1:10 000

Att denna kopia överlämnas till
med originalet betyggar:

L.HÖ. U. 11402/18
BYGGNADSNÄMNDENS BESLUT
DEN 1976-06-22 §

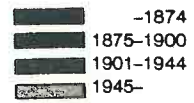
STADSKÄRNAN I UPPSALA BEBYGGGELSENS ÅLDER 1975 BYGGNAD FÄRDIGSTÄLLD

Kartan upprättad 1976 av
Sten Åke Bylund, Uppsala kommuns
planeringskontor, i samarbete
med Upplandsmuseet

**STADSKÄRNAN I UPPSALA
BEBYGGELSENS ÅLDER 1965
BYGGNAD FÄRDIGSTÄLLD**

Kartan upprättad 1976 av
Sten Åke Bylund, Uppsala kommuns
planeringskontor, i samarbete
med Upplandsmuseet

